

Taboo

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • TABOR je last in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje uredniški odbor; odgovorni urednik Adolf Škrjanec, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Jože Jenko.

—::—

TABOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticomunists

—::—

TABOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina

—::—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

—::—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 965.927

—::—

Naročnina: Južna Amerika 700 pesov, odn. enakovrednost v dolarju USA in Kanada 3.50 dolarja letno, zračno 6 dolarjev; Anglija in Australija 1 funt šterling; Evropske države 3 dolarje.

—::—

Naročila, reklamacije in nakazila pošiljajte na naslov upravnika: José Jenko, Pedernera 1075, Villa Madero, prov. Buenos Aires, Rep. Argentina

—::—

Vse dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, Villa Ballester FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina

NASLOVNA SLIKA

Ne samo v ljubljanski okolici in po Notranjskem je naš narod v plebiscitarnem letu 1944 obsodil komunizem in si izbral svobodo. Tudi po zeleni Dolenjski so se zgrinjale množice in se hrabro izrekale proti laži in zločinu. Slika, ki je danes pred nami, je bila posneta ob priliki protikomunističnega tabora v Vinjem vrhu pri Beli cerkvi meseca aprila 1944. leta.

*Kaj je mar nam smrt,
da je le sovrag naš strt.*

(Domobranska pesem)

Marzo 1969

BUENOS AIRES

Marec 1969

La primera revolución comunista

Los hechos de guerra, el bajo nivel social del pueblo condujeron a Rusia a la revolución del año 1917. El zar Nicolás II debió renunciar. Debía ocupar su lugar su hermano pero éste se negó.

En febrero de 1917 fue nombrado presidente de gobierno un joven socialista Kerenski.

La revolución la habían gestado los socialistas "mencheviques" no los "bolcheviques". Al retornar Lenin del exilio; éstos últimos realizan un golpe, se instalan en el gobierno e inician la dictadura que perdura hasta nuestros días.

A la muerte de Lenin le sucedieron Stalin, Malenkov, Kruschev y Breshnev.

Hoy, a medio siglo de la primera revolución comunista podemos afirmar que las ideas marxistas no reportaron al pueblo ruso ninguna mejora social ni un standard de vida mejor. En ningún lugar del mundo el obrero trabaja tan duramente y es tan mal pagado como precisamente en USSR. El capital privado fue reemplazado por el capitalismo estatal.

Debemos reconocer sin embargo que las protestas de los trabajadores eran justas y éstos abrazaron la causa del comunismo para lograr sus aspiraciones; pero el comunismo con sus intrigas y falsas promesas no pudo resolver aún éstas.

Nosotros estamos plenamente convencidos que llegará el momento en que los trabajadores rusos y los de todo el orbe tendrán sus recompensas equitativas y vida digna pero basados en la fe, el respeto mutuo, la libertad individual, la inviolabilidad de la propiedad etc.; todos preceptos contrarios a las ideas del comunismo internacional.

Po njihovih delih jih spoznajmo!

V zadnjih letih pogosto slišimo, kako se je komunizem v naši domovini spremenil, liberaliziral. Svobodno časopisje je vse polno člankov in komentarjev, ki prikazujejo "titoizem" v skoro bi rekli najlepši luči, češ, da ta komunizem ni več nevaren.

Ta reklama, ki je nedvomno sad precizno formulirane komunistične propagande in taktike, je šla tako daleč, da celo mnogi od tistih, ki so komunizem in njegova grozodejstva občutili na lastni koži, nasedajo krilatice, da se bo komunizem sam razkrojil.

Mišljenje, da je liberalizacija komunizma v Titovini kaj več kot nujen diktat časa in ekonomskih razmer, ni le ne naivno, pač pa naravnost nevarno.

Tisti, ki v današnji evoluciji komunističnega sistema doma že vidijo iskrico demokracije in svobode na obzorju, le dokazujejo, da so ali pozabili na komunistična grozodejstva preteklosti, ali pa, da niso nikdar dokončno doumeli bistva komunistične ideologije.

Dejstvo je in ostane, da so danes na oblasti še vedno isti komunistični veljaki tako v Sloveniji, kot v Jugoslaviji, ki so pripravili in izvedli krvavo revolucijo in v tej revoluciji pobili desetisoče nedolžnih ljudi in onih, ki so se jim upali staviti po robu in ki so hoteli reševati slovenski življ. Prav radi tega ni ne danes in ne bo v bodoče mogoč nikak razgovor s komunističnimi veljaki. Komunisti so bili in bodo ostali zločinci, pa naj na zunaj kažejo še tako dobrohotno lice ali ponujajo roko v spravo. Sprave in dialogov z zločinci ni; kot ni nikakih kompromisov! Kdor se hoče z njimi spravljati in voditi dialoge, naj to dela na svojo roko in ne v imenu Slovencev; ne svobodnih, ne zaslužnjih.

Ni dolgo tega, ko smo brali, da je slovenski emigrant iz Kanade, bivši protikomunistični bорец, z družino odšel na obisk domovine in svojih staršev. Ugrabili so ga in obsodili na večletno ječo. Razlage o tem komunisti niso dali. Pokazali pa so jasno in glasno, da se njihovo stališče do nasprotnikov komunizma ni prav nič spremenilo od stališča med vojno. Tedaj je Kardelj in vsa komunistična sodruga izdala dnevno povelje, na podlagi katerega je treba ljudi ustrahovati, aktivne protikomuniste pa enostavno porotiti!

Avgrsta 1968 je neki hrvatski mladenič, sin protikomunističnih staršev, obiskal Hrvatsko. Potoval je z vlakom iz Splita in v oddelku debatiral s potniki, ko so zvedeli, da je iz ZDA. V oddelku je bil tudi neki komunist, ki je izjavil: „Ameriko sovražim, ker je kapitalistična deželа.“ Mladi emigrant ga je vprašal, kaj ima proti kapitalizmu, oziroma privatnemu kapitalu. Na to vprašanje se je komunist tako razjezil, da je na naslednji po-

štaji mladeniča s silo zvlekel iz vlaka, ga odpeljal na milico in obtožil protidržavnega delovanja. Mladenič je imel velike sitnosti in bil več dni prihranjen, a končno so ga le spustili.

Takšna je torej svoboda v Titovini! Lahko bi naštevati primer za primerom, toda vsi pričajo isto storijo: komunizem je komunizem, pa naj bo to ruski ali jugoslovanski. Je zlo; in zlo ne more biti dobro in slabo, ker je pač zlo, in vedno je slabo.

Namesto razmotrivanja se mi zdi, da bi bilo potrebno, da od časa do časa analiziramo komunistična pretekla dejanja. Tako bomo lažje spoznali in razumeli njihovo današnjo taktiko.

Obrnimo kolo časa nazaj za 25 let. Vojna vihra je bila tedaj na višku. Armade zapadnih velesil so po invaziji v Franciji prodirale skozi Francijo proti Belgiji in Luxemburgu. Decembra leta 1944 se je prodiranje zataknilo. Nemci so pripravili zadnjo največjo protiofenzivo na Zapadu. Hitler je skoncentriral ogromno armado in v decembru 1944 napadel zapadne armade v ardenskih gozdovih Belgije in Luxemburga. Ta ofenziva je terjala skoro 200.000 življenj in zavezniki so bili v dneh med 16. decembrom in 11. januarjem potisjeni 60 km nazaj.

Svet se je tedaj in se še danes sprašuje, kako je mogel Hitler tedaj zbrati tolikšno armado, in kako to, da so se Nemci, ki so se bali tedaj le Sovjetov, s tako srditostjo borili proti zapadnim armadam. Najnovejši dokumenti, ki v celoti še niso dosegljivi, pa jasno kažejo, kako je bilo, in kje je odgovor na ta vprašanja. Odgovor je: spretna komunistična taktika in zarota sta bili v ozadju. Ti dokumenti dokazujejo, da je Stalin dobro vedel za priprave za nemško ofenzivo in bil sam instrument teh priprav. Hotel je namreč imeti vse vojaške in politične karte v svojih rokah, predno se vsede h konferenčni mizi s predstavniki Zapada. Še več; hotel je, da so zapadne armade v težavah, da bo lažje zahteval adute v korist svetovnega komunizma.

Raziskovalci so preko osebnih kontaktov, dokumentov in soočenju med generali kot: Einsenhower, Montgomery, Manteuffel in številnimi drugimi izmotali ozadje te zadnje nemške ofenzive. Ko se je bila bitka v Ardenih, je na sovjetski fronti vladal skoro mir, odločujoči pa so se nenehno spraševali, zakaj vendar Nemci tako srdito napadajo ameriško armado, ko je vendar ves nemški narod v smrtnem strahu pred Sovjeti? Kako je mogel Hitlerjev štab potegniti armije iz vzhodne fronte in tam napraviti praznino za ceno ofenzive proti Zapadu?

Prvi odgovor je iskati v tako imenovanem Morgenthauovem načrtu. Ta načrt je predvideval popolno razdelitev Nemčije, uničenje vse nemške industrije in rudnikov in ustanovitev malih držav, ki naj bi bile poljedeljske in pod sovjetsko kontrolo. Ta načrt je Harry Dexter White prebral Churchillu in Rooseveltu na konferenci v Otawi. Oba državnika sta ta dokument sprejela na znanje septembra 1944 leta. Rezultat tega dokumenta pa je seveda bil porazen. Nemci so postali naravnost besni, ko so

zanj zvedeli, in generali, ki so se začeli upirati Hitlerju, so zaradi tega načrta postali mirnejši in se zopet naslonili na Hitlerja. Ameriški vojaki pa so občutili posledico tega v Ardenskih gozdovih, pri Arnheimu, Aachenu in drugod. Hitlerjeva propagandna manjšina je preplašenim Nemcem dokazovala, da so Amerikanci slabši od komunističnih bestij. Šli so še dalje in dokazovali, da bodo Amerikanci po tem načrtu uničili 50 milijonov Nemcev. Velika verjetnost je, da ne bi bilo Ardenske ofenzive, če ne bi bilo Morgenthauovega načrta. Churchill in Roosevelt sta kasneje opustila ta načrt in se opravičevala, da ne vesta, kaj jima je bilo, da sta ga v začetku podprla. Ko pa sta s Stalinom sedela ob okrogli mizi v Jalti, jima je Stalin predložil popolnoma enak načrt kot njegovo zamisel o ureditvi povojne Nemčije.

Ne moremo drugače, kot da pomislimo na možnost, da je Morgenthauov načrt bil sugeriran po Stalinu. Stalin je namreč hotel zmanjšati nemški pritisk na Vzhodni fronti s koncentracijo nemških sil proti Zapadu. Stalin je v Jalti popolnoma prevladoval in dosegel vse, kar je hotel, kajti imel je v rokah adute. Na konferenci je Stalin opetovano vrgel Churchillu in Rooseveltu v obraz, da njihove armije na zapadu ne morejo napredovati in so še vedno v borbah ob reki Reni, medtem, ko so sovjetske armade le 160 km od Berlina.

Leta 1956 je John Snell napisal knjigo pod naslovom „The Meaning of Jalta“, (Louisiana, University Press). V tem delu pisec med drugim pravi tudi tole: „Na konferenci je Zapad bil v težki situaciji zaradi vojaškega položaja. Dve nemški armadi sta bili prestavljeni iz vzhodne fronte na zapad in dne 16. decembra silovito napadli Prvo ameriško armado. Potisnile so jo daleč nazaj in s tem prekrizale ameriške načrte za spomladansko ofenzivo ...“ Z drugo besedo, Stalin je zapadnima voditeljema opetovano vrgel v obraz, da njihove armade še niso v Nemčiji, medtem ko so njegove že davno okupirale države, o katerih so se razgovarjali v Jalti (Poljska, Češka itd.).

Vprašanje torej nastane, ali je bila usoda nenaklonjena Zapadu, ali pa je mogoče Stalin pravilno manevriral Hitlerja proti Zapadu in tako dosegel vojaško in politično, kar je bilo v korist svetovnega komunizma!

Vso zimo ni bilo nobene večje sovjetske ofenzive na vzhodni fronti, toda 15. januarja, tedaj, ko se je borba v Ardenih že končala, so mogočne sovjetske armade začele z napadom, rekoč: „Skušali bomo olajšati nemški pritisk na zapadu.“ Spretno jo to storil Stalin. Nemška armada je končno bila tepena na zapadu, toda tudi anglo-ameriške armade so si celile težke bojne rane.

Prav v tem usodnem času, je Stalin pristal na konferenco v Jalti, ki jo je do tedaj odlagal. Vse od invazije v Normandiji je Stalin planiral na to, da bi tako anglo-ameriške, kot nemške armade krvavele na zapadni fronti, medtem ko bo on zagospodaril nad Evropo.

Dokaz temu je sovjetska poletna ofenziva proti Visli. Čim je invazija v Normandiji uspela, je Stalin ustavil prodiranje na Poljskem in obrnil svojo pozornost proti Madjarski in proti dolini reke Donave. S tem si je zagotovil oblast na Balkanu vse do Jadrana, Nemcem pa dal vtis, da jim preti ne-

varnost bolj na zapadu, kot na vzhodu. Hitler je svoje armade iz vzhodne fronte premestil na zapad kljub protestom komandanta vzhodne fronte Guderiana. Pet mesecev so Sovjeti čakali in v tem času mirno in brez težav skoncentrirali 200 divizij, od katerih je bilo 60 oklopnih in s katerimi so potem udarili preko Poljske do Berlina. Vse fronte je Stalin pustil nezaščitene in s to silo udaril direktno v jedro.

Kako je to mogel? Mogel je, ker je moral točno vedeti za stanje sovražnika. Če je vedel za vsa nemška povelja in vojne skrivnosti, potem je vedel, da se nima ničesar bati.

S tem pa prehajamo na silno spretno špijonažo svetovnega komunizma.

Pred nekaj leti je Allan Clack v svoji knjigi „Barbarossa“ prikazal, da je Stalin točno vedel za vsak Hitlerjev načrt do zadnje potankosti. Še več; za te načrte je Stalin zvedel že v 10 urah potem, ko so bili izdelani. Iz te dokumentarične knjige spoznamo, da je Stalin imel tajnega agenta, ki je imel direktne zveze z vrhovno nemško komando. Vse novice, načrte in poročila je ta agent dnevno preko tajne radiopostaje dostavljal Stalinu. Ker je imel vedno pravočasno v rokah ne le nemške vojne načrte, pač pa tudi točen raspored enot, je bil v stanju uničiti nemške armade pri Voronecu ter Stalingradu in v stanju zadati skoro smrtni udarec nemškim armadam na vzhodni fronti leta 1943. na sektorju Orel-Kursk. Stalin je torej prejemal vsa nemška dnevna povelja, ki so se tikala tako vzhodne kot zahodne fronte. Ta agent, ki je vodil največjo medvojno špijonažo je pred nekaj leti umrl, in počasi se sedaj razkriva zgodba o njegovem delovanju med vojno.

Raziskovalci kompliciranih medvojnih mahinacij so se razgovarjali z bivšim nemškim generalom Manteuffelom. Iz teh razgovorov sledi, da je Hitler po porazu pri Stalingradu skušal tajno organizirati in zbrati silovito motorizirano armado, večjo kot kdajkoli na vzhodni fronti. Ta armada je obsegala dve armadni skupini in sedemnajst tankovskih divizij, ki so bile oborožene z najnovejšim avtomatskim orožjem in najmodernejšimi Tiger tanki. Načrt je bil, s to silo udariti proti Sovjetom na obširni planoti med mestoma Orel in Kursk v dolini reke Donec. Več tednov se je zbirala ta mogočna sila in nemška vrhovna komanda, kot tudi posamezni generali, so bili tedaj trdno prepričani, da bo ta sila dokončno porazila Sovjete. V začetku julija 1943 se je pričela velika ofenziva, v kateri so sodelovali najbolj pomembni nemški generali in rokovali z najboljšim materialom. Kluge, Guderian, Rundstedt, Jodel in Manteuffel so dali povelja za napad. Sam Hitler je za začetek te ofenzive svojim oboroženim silam dal dnevno povelje. Stvari pa se niso razvijale tako, kot je planiral nemški vrhovni štab. Napadalcu so naleteli na tak odpor, kot doslej še nikjer. Na vsej fronti so bili zgrajeni obrambni pasovi, ki so bili skrbno prikriti in so segali daleč v notranjost. Vse področje je bilo precizno minirano in sovjetski obrambni pasovi so bili 25—30 km široki. Sovjetska težka artilerija je precizno obstreljevala strateške točke, ker je zanje točno vedela. En milijon ljudi je padlo v tem boju in na tisoče tankov in topov je bilo uničenih. Dovažanje municije in

drugih potrebščin je za Nemce postalo otežkočeno. Stalinove rezerve pa so bile pripravljene in v trenutku, ko je nemški napad začel zgubljati svojo udarno silo, so Sovjeti začeli s svojo protiofenzivo. Zbrali so vse, kar so imeli in tiho prepeljali na ta bojni sektor, kajti Stalin je vedel več tednov za nemški načrt do vseh potankosti; celo, koliko rezervnega goriva je na razpolago. Brez strahu je iz drugih front Stalin premestil svoje enote na ta bojni sektor, ker je imel točna poročila, da jih lahko brez nevarnosti premesti. Te sile je skoncentriral točno tam, kjer je bil nemški pritisk najhujši, kajti imel je podroben razpored vseh nemških armad.

Za tako špijonažo je potrebna res preciznost in človek se sprašuje, kdo je česa takega sposoben. Pred dobrim letom sta dva francoska žurnalista v svoji knjigi „*A Man Called Lucy*“ identificirala tega Stalinovega agenta. Stalinov agent s psevdonimom Lucy je bil Nemec **Rudolf Roessler**.

Ta mož je skupaj z 10 nemškimi generali deloval na tem, da se Hitler uniči. Vsi ti generali, ki so delovali z Roesslerjem, so bili člani nemške vrhovne komande. Roessler sam pa je živel v Švici. Vse podrobnosti nemških načrtov so ti generali dnevno preko radia dostavljali Roesslerju. Roessler pa je takoj ta poročila dostavil Sovjetom. Švicarska vlada je dovolila to špijonažno mrežo pod pogojem, da Roessler da kopijo vseh informacij, ki jih dobi iz nemške vrhovne komande, švicarski vladi. Kasno leta 1943 je Gestapo izsledila to mrežo in švicarska vlada je sodelavce Roesslerja v Švici zaprla, da jih tako reši pred Gestapo, in da prepreči eventualni Hitlerjev napad na Švico. Roessler sam je bil pridržan v švicarski ječi le nekaj mesecev in bil 15. septembra 1944 zopet prost in v ponovni zvezi s svojimi kolegi v nemški vrhovni komandi; toda nič več ni imel radio zveze z Moskvo. Šef teh radio zvez je po opisu preje imenovanih avtorjev bil neki angleški komunist **Foote**. Decembra 1944 je bil Roessler razrešen svoje službe in je ves svoj arhiv oddal preje omenjenemu angleškemu komunistu.

Novejša poročila o delovanju komunistične špijonaže pa razkrivajo, da je Roessler že od 3. novembra 1944, torej celih 6 tednov pred zadnjo nemško ofenzivo na zapadu, začel prejemati podrobna poročila o načrtih nemške ofenzive na zapadu. Teh seveda ni mogel radiografirati Moskvi; pa tudi ni bilo več potrebno. Tedaj so zapadne armade bile že v Franciji in Pariz je bil osvobojen. V Parizu pa so Sovjeti tedaj že imeli svojo ambasado, ki je imela radio zvezo s Kremljem. Tiste dni je vsak dan sovjetska ambasada v Parizu vzpostavila osebni kontakt z Roesslerjem v Švici preko komunistke **Rachel Deubendorfer**. Kopije teh poročil ni bilo Roesslerju nič več potrebno dati švicarski vladi, ker za to zvezo niso vedeli. Tako zapadni poveljniki niso nikdar mogli zvedeti za tajne, ki jih je agent sedaj pošiljal v Moskvo.

Ako se sedaj vrnemo k bitki v Ardenskih gozdovih, bomo lažje razumeli potek in posledice. Stalin je torej točno vedel za nemški načrt in zato ni čuda, da se je upal svoje sile iz vseh obširnih front premestiti na Poljsko, v dolino Visle, in tam čakati in pripravljati zadnji udar proti Berlinu. Noben riziko torej ni bil, izprazniti ostale frontne predele, ker je točno vedel,

kakšni so nemški načrti. Vedel je tudi, da Hitler ni verjel svarjenju generala Guderiana o zbiranju sovjetskih čet. Šifajna zamisel komunistične zarote: Ko se bodo sovjetski sovražniki Nemci in zapadne armade udarili, tedaj bo udaril on, in dobil vojno, pa tudi politične adute za kasnejše diplomatske mahinacije.

Zadnje poročilo, ki ga je agent Roessler dostavil preko svojega kontakta Stalinu, je bilo 15. decembra 1944. V tem poročilu je bilo povedano, da se nemška ofenziva na zapadu prične gotovo naslednji dan. Vse drugo o ofenzivi je Stalin že vedel; le datuma ne, ker je bil večkrat preložen. Od tedaj Stalin svojega „zvestega“ agenta ni več potreboval. Borba v Ardenih je bila srdita in dolga, toda Stalin je čakal. Na vzhodni fronti ni bilo večjih akcij. Teda 11. januarja 1945, na dan, ko se je končala bitka v Ardenih, je Stalin dal povelje svojim generalom, da udarijo proti Berlinu.

Kaj se je zgodilo z Roesslerjem, ni znano. Znano je, da je umrl; nobenih informacij pa ni o ostalih 10 nemških generalih. Vsi dokumenti, ki jih je ta mreža imela, so bili še pred koncem vojne preko Pariza odpeljani s posebnim letalom v Moskvo in vse je ostalo tajinstveno. Gotovo je le to, da je Stalin vedel za vse nemške načrte in za vsako obrambno linijo na zapadu, pa Zapadu ni nikdar teh informacij posredoval, ker je hotel, da demokratske armade izkrevavijo, da bo lažje zavladal nad Evropo. Ko je izšla knjiga „The man called Lucy“, je v Nemčiji nastala jeza. Nemci so pritisnili na švicarsko vlado, da jim je leta 1966 odstopila kopije dokumentov, ki jih je švicarski vladi izročil agent Roessler. Dokumenti so tajnost; toda komentarji pravijo, da v teh kopijah ni bilo nikakih podatkov o zapadni fronti, kar bi utegnilo koristiti Eisenhowerju. Kajpak; to je bilo le za Stalina. Jasnó tudi postaja, da je bilo deset nemških generalov v nemškem vrhovnem štabu že od leta 1920 članov komunistične partije. Komunisti planirajo na dolgo roko, previdno in počasi, vendar natančno. Vsako stvar in vsake razmere znajo pravilno uporabiti v svoj prid in za dosego enega samega cilja: komunistična dominacija sveta.

Stalinova zvijača in izdaja zaveznikov nikakor ni edinstvena. Gotovo je, da je njegova špijonaža znatno doprinesla k uspehom komunistov v drugi svetovni vojni. Ni torej čuda, da je ne le komunist Tito in njegova družina vedela, kakšen bo konec; vedeli so celo posamezni komunistični funkcionarji in celo navadni partizani. Kako tudi ne, saj je komunistična centrala vedela ne le za zavezniške načrte, pač pa tudi za nemške in seveda sovjetske. Verjetno bo trajalo še nekaj let, predno bodo vse tajne zvijače izza druge svetovne vojne znane, in upajmo, da ne bo prepozno; kajti lahkomišelní svobodni svet še vedno naseda komunističnim spletkam.

Prav nič drugače ni danes kot pred 25. leti. Vietnamci se pogajajo, pogajanja ne pridejo nikamor, ker hočejo imeti v rokah adute in pritisniti nasprotno stran v kočljiv položaj. Izgleda, da uspevajo. V ZD je nezadovoljstvo nad sedanjo vojno v Indokini vedno večje; komunisti dvigajo glave drugje, in kdo ve, če ni v ozadju nova kupčija: Mir v Indokini za ceno srednje Evrope...

Turjak

(Govor na proslavi v Milwaukee, 31. 8. 1968)

Težko bi našli na zemlji kraj, kjer je Stvarnik v svoji dobroti nasul toliko naravne krasote in bogastva na tako majhnem prostoru, kakor je Slovenija.

Odprl nam je vrata v svet na obali Jadranskega morja, postavil nam je gore z večno zelenimi gozdovi in z večnim snegom; na grebenih in v njih osrčju nam je zakopal zaklade dragocenih rud. Gorske globeli nam je z jezeri zalil. Naredil je rodovitne ravnine in napeljal vodo v potoke in reke. Ustvaril je položne griče in jih z vinsko trto obsadil; in na vse to raztresel veliko košaro cvetja najrazličnejših vrst.

Ni čuda, če so tuje hoteli dobiti v posest to lepo zemljo in da so morali Slovenci krvavo braniti svojo domovino, odkar so prišli v te kraje.

Kralj Samo v Panoniji, ob Donavi in Savi je branil to zemljo. Mogočni Ljudevit Posavski, ob Dravi in Savi, se je boril proti Karlu Velikemu za ta kos sveta; Italijani so nam odžrli del naše domovine in Nemci so se začasno usidrali med nami.

Turki z juga so ropali in požigali po našem kraju in skušali ustanoviti slovenski pašaluk. Da se to Turkom ni posrečilo, je v veliki meri zasluga Turjaških grofov, ki so tako junaško in vztrajno branili naše kraje.

Herbert Turjaški — strah Turkov imenovan — je padel v boju s Turki pri Budačkem in z njim tisoči slovenskih fantov. Potomec Andrej Turjaški je pobil Turke pri Sisku in Slovenci so se borili in zmagali z njim.

Legionarji so bili svoj poslednji boj na Turjaškem gradu.

Tako smo dospeli zgodovinsko in v duhu na Turjak leta 1943.

V boljše razumevanje turjaške tragedije same naj navedem nekaj zgodovinsko-političnih in strateških podatkov.

V turjaški tragediji srečamo najnovejšega pohlepneža iz vzhoda po naši zemlji — v maski sovjetsko-azijatskega komunizma. — Skoraj nobena dežela ni za Sovjete tako važna, kakor Slovenija. Sovjetija potrebuje namreč lahko dostopnih in vedno uporabnih pristanišč, da se reši ledenih oklepov na severu in izogne nevarnih morskih ožin ob Bosporu.

Slovenski komunisti so po sovjetskem navodilu storili vse, da omogočijo Sovjetom ta svoboden dostop do Jadrana. A slovenski protikomunisti so bili ovira tem načrtom. Partizanske tolpe so zato najele italijansko artiljerijo in moštvo ter italijanske tanke, da jim pomagajo streti odpor na Turjaku in drugod v prepričanju, da bo s tem konec vsakega nadaljnjega odpora Slovencev proti komunizmu.

Seveda so Italijani rade volje priskočili na pomoč partizanom, kajti visoka komanda italijanskih strahopetcev in zahrbtnožev je dobro vedela,

da zapadni zavezniki ne bodo nikdar izročili Trsta komunističnemu režimu, ako ta pride na oblast v Sloveniji. In tako so Italijani obdržali Trst.

Turjaški dvoboj je torej samo ena scena celokupnega načrta komunistov.

O posameznih dogodkih, ki so se odigrali med turjaškimi borci, bi mogel govoriti le tisti, ki jih je doživel in preživel. A edini preživeli, kateremu pripada čast, da bi nocoj stal tukaj na mojem mestu, ni prišel zaradi intrig iz nekaterih strani.

Ker torej sam nisem doživel te žaloigre, bo moj opis pač skromen in nezadovoljiv. Sicer pa, kdo bi mogel zajeti v besede vse, kar se je dogodilo v dušah naših borcev, ko so gledali smrti v oči...

Vaške straže so imele ukaz, da se za slučaj italijanske kápitulacije zbero na gotovih mestih. Eno tako zbirališče je bil Turjak. Tako so se zbrale vaške straže od blizu in daleč na Turjaku dne 12. sept. 1943 ob času italijanske kapitulacije. Zbrale so se tudi tolpe partizanskih brigad, ojačene z italijanskim topništvom in italijanskimi tanki, ter popolnoma obkobile grad. Začel se je boj v nedeljo 12. septembra in končal v nedeljo 19. septembra leta 1943.

Skozi ves teden, noč in dan, dan in noč so regljale strojnice, pokale puške, eksplodirale težke mine in ročne granate, rohnili topovi in tanki. Turjaški borci so odbijali napade, umirali in padali. Število ranjencev in mrtvih je naraščalo od ure do ure vsak dan. Začelo je primanjkovati hrane, vode in, kar je najhujše, začelo je primanjkovati tudi municije. Pod ognjem topov in tankov se je rušilo grajsko zidovje in zasipalo pod seboj ranjence, mrtve in žive. Legionarji so junaško nadaljevali borbo, se na videz pogajali in zavlačevali, da bi mogla priti pomoč, — ki je nikdar ni bilo.

Ker pričakovana pomoč ni prišla, in je postal položaj borcev nevzdržljiv, so se turjaški borci predali ob eni popoldne 19. sept. 1943, ko so prejeli svečano zagotovilo partizanov, da se nikomur ne bo ničesar zgodilo.

Predno so pa položili orožje, so svečano prisegli tole:

„Ako se komu izmed nas skrivi las, prisegamo pri Bogu, da bodo preživeli zopet zgrabili orožje in nadaljevali borbo.“

Ta prisega vsebuje njih poslednjo voljo, njih testament. Testament, ki razkriva veličino njih duha in čutenja, ko v tako smrtno kritičnem trenutku posvečajo vse svoje bistvo Bogu, narodu in domovini.

Ko so se legionarji predali, so jih partizani začeli vezati z bodečo žico in nekatere pobili na licu mesta. Pobiljali in mučili so jih tudi na poti v Kočevje. Tam so preostale obsodili in nato pobili. Njih trupla z odsekanimi rokami, razparanimi trebui in prerezanimi vratovi trohne danes nekje v kočevskih gozdovih, v Mozlju ali Jelendolu. Tega kriv je partizanski meč, nož, ki so ga tuje satanske ideje potisnile v roke slovenskim izmečkom.

Dokler bo živel slovenski rod, bo tudi češčen borcev spomin in ta spomin je ovenčal tudi Turjak, o katerem moremo reči — četudi ni najlepši kraj v domovini —

na polju znamenje stoji,
podoba krasna v njem žari
ni slika blažene Device,
svetnika ne in ne svetnice,

17

ampak slika koščka naše zemlje. Takrat je slika Marije stala v grajski kapeli, danes ni več ne kapele ne slike. Toda kip Marije je danes tukaj z nami.

Zakaj so partizani tako vsiljivo in ves čas nagovarjali na predajo? Vojaško je bilo čisto jasno, da morajo partizani s pomočjo italijanske artilerije in tankov popolnoma uničiti turjaške borce — brez vsake predaje. Hoteli so pač dobiti legionarje žive v roke, da z mučenjem zadostijo svoji živalski krvoločnosti, da se maščujejo za pretekle udarce in da vcepijo, vtepejo strah pred vsakim bodočim odporom. Nam so pa nehote dali svarilo, da komunistu ne smeš nikdar zaupati; zapustili so nam nauk, da so komunisti kakor kuščar-kameleon, ki spreminja svojo barvo in obnašanje okoliščinam primerno, a ostane vedno isti, neizpremenjeni strupeni kameleon.

Velikokrat sem premišljeval, zakaj je moralo priti do te turjaške tragedije. Pomoč je bila namreč ponujena političnemu vodstvu v Ljubljani, a je bila odklonjena. Sam sem sodeloval pri iskanju te pomoči.

Danes vem za odgovor — vsaj zase.

1. Na Turjaku in drugje je namreč bil zbran cvet izmed cvetja slovenskega naroda in v partizanskih tolpah izvržki Slovencev. Dvoboj mora biti samo med tema dvema. Le eden mora ostati živ.

Legionarji so obležali.

2. Vaške straže so bile prava, narodna, mrtva straža, ki se niso borile za nobeno politično stranko, ampak samo proti eni stranki — stranki komunistov — mrtve straže, male edinice, ki branijo in navadno obleže na položajih tako dolgo, da se glavne sile pripravijo za boj. V našem turjaškem primeru, da se narod vzdrami in spozna komunistično pošast.

Danes so res mrtve straže v pravem pomenu besede, a ideje in njihov duh je priklical v življenje mogočne bataljone domobrancev, ki so zavzeli mesta padlih legionarjev. Krvava sled, dolga in široka, se vleče za našim narodom, odkar zgodovina beleži njegov obstoj. Toda nikdar tako široka, nikdar tako rdeča in nepretregana, kakor od Turjaka, Kočevja, Teharja in drugod do neznanih grobov. Vse znamenje bojev za svobodo Boga, naroda in domovine. Vendar gorje nam, če bi kdaj ta sled borbe popolnoma izginila; kajti takrat bomo izginili tudi Slovenci kot narod, osamljeni in raztreseni o vsem svetu bomo mislili na tisto žalostno pesem

Zdaj nič več pel ne bom,
ker ni več moj ljubi dragi dom...

Za svobodo Boga naroda in domovine se je treba namreč vedno boriti. Za te vrednote je treba delati s križem vere, z mečem, besedo in združenimi v enoto, kakor so ti simboli združeni v tem znamenju pred katerim

sedaj stojimo. Naj nas ne plaši krona trpljenja, ki ga bo treba pri tem prestati.

Obhajamo to žalostno 25-letnico v spoznanju in zavesti, da noben narod ne bi živel dolgo, ki ne spoštuje tistih svojcev, ki so dali življenja za najvišje vrednote, ki so pogoj in temelj za obstoj vsakega naroda; kajti te vrednote so edina sila, ki more trajno vezati različne posameznike v narodno celoto in skupnost.

To je nauk naših mrtvih borcev.

Naj ta plaha svetloba brlečih svečk najde pot na neznane grobove in izroči naše ljubeče pozdrave in spomine in tiha senca teh križev naj pokriva in ohranja v miru tam večno speče junake.

P. B.

SOCIALISTIČNA STVARNOST

Ugotovitve sovjetskega vodstva, da obstaja v Češkoslovaški resna nevarnost za komunizem so bile točne. Komunizma v Češkoslovaški je konec, so govorili Čehi in Slovaki tako ob prihodu sovjetskih čet, kakor tudi po objavi, da sta Dubček in Svoboda pristala na sovjetske zahteve. Sovjetska obveščevalna služba je torej popolnoma pravilno ocenila stanje v Češkoslovaški ter brez dvoma priporočila oboroženo intervencijo.

Prav je imel seveda tudi Dubček, ki je Sovjetom skušal dopovedati, da je v Češkoslovaški možna samo taka oblika komunističnega režima, kot jo zagovarja on, ter da je zato nujna neka liberalizacija češke in slovaške družbe, ako naj se prepreči odkrit upor naroda proti režimu — tudi proti Dubčekovemu. In prav sta seveda imela tudi češki in slovaški narod, ki sta neustrašeno pokazala, da hočeta predvsem **svobodo; pravo, nedeljivo in nepobarvano svobodo.**

Vsega tega je zdaj seveda konec. Sovjetske čete so se sicer umaknile iz mest in zasedle predvsem nemško in avstrijsko mejo; mesto njih pa je prispela sovjetska tajna policija in češkoslovaški uradni krogi sami so pozvali vse tiste liberalne elemente, ki so še na svobodi, naj se umaknejo v tujino, dokler je še čas. Celoten razvoj v Češkoslovaški pa je bil potisnjen nazaj — verjetno za celo generacijo.

Odmev, ki ga je sovjetski vpad v Češkoslovaško našel v svetovnem javnem mnenju, je zato verjetno edino orožje, s katerim bo mogla češkoslovaška vlada operirati v bodoče, ko bo skušala izsiliti čimveč olajšav od svojih sovjetskih biričev in rešiti čimveč svojega liberalnega programa v želji, da se obdrži na površju in s svojim kljubovanjem sovjetski oblasti pridobi neko naklonjenost domačega prebivalstva.

Presenetljiva je bila seveda predvsem reakcija komunističnega sveta in še zlasti rdeče Kitajske, ki je — menda kar avtomatično — obsodila Sovjetsko zvezo, dasiravno je po kitajskem mnenju Sovjetska zveza vse preveč liberalna. Poleg nenavadnih prizorov, v katerih so se različni komunisti neusmiljeno obdelovali po časopisju, so seveda zanimivi tudi spodrljaji, ki so bili pri tem zagrešeni.

Sovjetsko časopisje je v času krize in vpada v Češkoslovaško nepričakovano obzirno pisalo o stališču Titove Jugoslavije. To stališče je bilo po mnenju uradnih izjav prego agencije Tass "čudno". Nekoliko gotovo osvetli to "čudnost" uvodnik v ljubljanskem Delu, v katerem pravi Miran Šuštar med drugim tudi sledeče: V času češke krize je različnost pogledov za vselej triumfirala nad monolitnostjo, to je nad sovjetskim stališčem o centralnem vodstvu komunizma, ker je edina osnova te monolitnosti interes velike sile in pa popolna odsotnost ljudske podpore pri režimih, ki so njeni zavezniki.

Z drugimi besedami: teorija, da je komunizmu potrebno neko centralno vodstvo, se odlikuje predvsem po tem, da je enaka interesom Sovjetske zveze in njenim zaveznikom, katerih režimi nimajo nikake podpore ljudstva. Če pa te podpore manjka v socialistični Vzhodni Nemčiji, v socialistični Poljski, v socialistični Madjarski in socialistični Bolgariji, ali je res tako predrzno pomisliti, da je morda manjka tudi v socialistični Jugoslaviji?

Jugoslovanski položaj je precej podoben češkemu: ljudje priznavajo Titu neko popularnost in se boje dneva, ko ga bo zmanjkalo. Toda če bi ga zamenjal nek pošten, demokratičen režim, bi tudi za Titom ne žalovali. Strah pred neko sovjetsko intervencijo ali vsaj obnovitvijo sovjetskega vpliva po Titovi smrti je ena od največjih stvarnosti današnje „socialistične stvarnosti“ v Jugoslaviji.

Če se povrnemo k Češkoslovaški, ostaja neodgovorjeno le še vprašanje, ali je bilo sedem mesecev relativne svobode dovolj, da je bilo zasejano seme resničnega prizadevanja za svobodo — tudi za ceno žrtev, ali pa bo v novi pozebi to seme zamrlo in se bodo ljudje prepustili usodi ter dovolili nek političen in moralni upad, ki je tako značilen za druge socialistične države v Evropi.

Da je bil sovjetski vpad v Češkoslovaško huda napaka sovjetske politike, o tem ne more biti dvoma. Toda dokler lahko rdeča armija s svojimi bajoneti popravlja napake sovjetske diplomacije, so te napake dejansko brez resnih posledic.

„Delavci vsega sveta, združite se, če ne, vas vse postrelim!“ Ta grožnja sovjetskega sistema, objavljena v zadnji številki enega praških listov, je sicer točen opis sedanjega položaja v Češkoslovaški, a tudi ne dosti več. Zato leži edino upanje češkega in slovaškega naroda v neki spremembi v Kremlju samem. Taka sprememba pa gre seveda lahko tudi na še slabše.

Spomin

Ko sva bila z Dragom Drčarjem (on se zdaj nahaja v Buenos Airesu) odpuščena iz bolnišnice v Gradcu koncem januarja 1947, sva se odločila da greva v taborišče Spittal na Dravi, ker je bilo tam največ Slovencev. Oba sva bila ranjena 12. maja 1945 pod Ljubeljem, kjer sva izgubila po eno nogo. Skupaj sva preživljala 21 mesecev po raznih vojaških bolnišnicah v Avstriji.

Ko sva na Svečnico ponoči 1947 prišla v taborišče Spittal na Dravi, sva noč prebila na policiji. Tam sva tudi zvedela, da je vodja taboriščne pisarne domobranski oficir in bivši komandir čete, v kateri je Drčar bil. Zato sva bila kar dobre volje, ker sva mislila, da ne bova imela nobene sitnosti za sprejem v taborišče.

Toda zelo sva se motila. To se je pokazalo takoj zjutraj, ko sva počakala gospoda pred vrati njegove pisarne ter se mu predstavila, kaj sva bila in od kod sva prišla. Gospod se je samo malo namrdnil, pa malomarno dejal: „Ne bo nič; vidva sta bila domobranca in spadata v vojaško taborišče Trefling.“ (Tam so bili namreč vsi tisti, ki so služili nemško vojsko; večinoma folksdeučarji Kočevarji in podobni). „Tukaj je civilno taborišče,“ je nadaljeval vodja pisarne.

Ker sem jaz imel v žepu odpustnico podpisano od angleškega majorja, da sem vojaščine prost, sem mu tisto pokazal in mu povedal, da je on tudi bil domobranec, še oficir po vrhu, da nima odpustnice od Angležev kot jo midva imava; ako bova midva šla v Trefling, bo on šel v Jugoslavijo. (Nisem se namreč mogel obvladati. Preveč je bilo razočaranja v meni tisti čas. Skupno smo se borili proti komunizmu. Bil sem ranjen, zdaj brez noge — pa tak sprejem od bivšega domobranskega oficirja.) Seveda ga je ta moj nastop precej oplašil. Takoj je šel do mojega bivšega vodnika iz 29. čete v Vel. Laščah. Ukrenili so tako, da sva ostala v taborišču neprijavljena. Tako nisva dobila ne kart za hrano in ne drugega kar je pripadalo taboriščnikom. Ker je bilo v kuhinji veliko soborcev, ki so še imeli srce za soborce invalide, sva tako dobivala še več hrane, kot pa bi jo, ako bi imela karte.

Ker sem imel slabo obleko (hlače iz vojaške odeje), sem se odločil in šel prosit za hlače. Oni, ki je delil obleko, mi je dejal: „Ne dobiš nič, dokler nisi sprejet v taborišče, pa magari nag hodiš.“

Nekako pol leta po tistem je postal vodja taboriščne pisarne g. Avgust Novak. Takoj sva bila z Drčarjem klicana v taboriščno pisarno in sprejeta v taborišče. Zakaj tega ni mogel ali hotel storiti prejšnji vodja taboriščne pisarne, mi bo vedno uganka.

Medtem je bivši vodja taboriščne pisarne dobil službo v delavski pisarni v taborišču. Tam je imel vsak delavec knjižico in kjer je bil zaposlen, so jo žigosali. Na podlagi tega je dobil vsak teden živilsko karto. Nam invalidom ni bilo treba delati, dokler se ni povi vodja delavske pisarne domislil, da bi lahko taborišče čistili invalidi. (V taborišču je pa bilo veliko zdravih, ki niso delali, živilske karte pa vseeno prejemale.)

Ko so nas invalide neko jutro klicali na delo, smo se tam javili na berglah brez protez. Neki starejši Srb nas je prevzel in ko je videl, da smo na berglah, je dejal, da ne moremo delati, ako nimamo protez.

Ko je nekaj dni po tistem poveljnik barake nosil karte za hrano, je jaz nisem dobil. Šel sem v delavski urad, kjer so izdajali karte. Vodja pisarne mi je dejal, da karte ne dobim, ker sem na delo prišel brez proteze. Jaz sem mu dejal, da sem protezo sam plačal in jo bom nosil kadar jo bom hotel. (Tukaj bi pripomnil, da so v taborišču zbirali denar za domobranske invalide, da si nabavimo proteze, še ko smo bili v bolnišnici. Dobro bi bilo zvedeti, kam je tisti denar šel. Ne jaz ne Drčar nisva dobila nič.)

Ker živilske karte nisem dobil, sem šel v mesto na delavski urad in tam vse povedal, kaj se je zgodilo. Uradnik v mestu na delavskem uradu mi je dejal, da je 50% invalid dela prost. Delavsko knjižico mi je žigosal za pol leta, pa dejal: „Pojdite v taborišče; ako vam ne dajo živilske karte, pridite nazaj, pa bomo poslali tja našo avstrijsko policijo, da bo tam enkrat napravila red.“

Ko sem pozneje šel po karto, sem istemu gospodu v taborišču povedal, kaj so mi v mestu povedali. Zopet mu ni bilo prav in mi je dejal, da bi lahko malo počakal, pa bi se vse uredilo...

Kmalu po tistem je ta gospod zapustil taborišče, ker je moral zbežati pred Angleži in konec je bilo sekiranja, ki smo ga bili deležni domobranski invalidi.

KO VAŠ TABOR Z NESPREMENJENIM IDEALIZMOM IZZA DOBE
REVOLUCIJE STOPA V NOVI LETNIK, NE POZABITE, DA BO SVOJE
VZVIŠENO POSLANSTVO LAHKO VRŠIL SAMO, ČE MU OSTANETE
ZVESTI! — PORAVNAJTE ZAOSTALO IN TEKOČO NAROČNINO!
DARUJTE V TISKOVNI SKLAD!

Pogled v preteklost

Problemi sedanjosti in okolja, oddaljenost od rodne grude, časovno razdobje ter duhovna otopelost so faktorji, ki nas odtujujejo od tistega, kar je bilo nekoč del nas samih. Gotovo je pravilno, da posvečamo svojo pozornost okolju in dogodkom sedanjosti, prav, da s sodobnimi pogledi nadaljujemo boj proti komunizmu; toda nikakor ne smemo narediti križa čez preteklost. Preteklost nas je kalila in iz nas naredila to, kar smo bili in smo, ali vsaj skušamo biti danes. Še več: seme smo naše bojne preteklosti, seme dogodkov, polnih trpljenja in krvi. V kolikor pa smo zdravo seme, ki more obroditi sad, pa zavisi le od nas samih. Če smo zdravo seme, potem bomo zajemali nauke iz naše preteklosti in obogatili z njimi gradili načrte za bodočnost. Preteklost je naša učiteljica, je vodnik, ki nas vzpodbuja, da nadaljujemo boj za svobodo slovenskega naroda z novimi, sodobnimi metodami. Če pa smo plevel, potem nam ne bo pomagala ne preteklost ne sedanjost in tudi zanamcem ne bomo mogli zapustiti ničesar.

Dogodki iz zadnje vojne in revolucije so vse premalo zabeleženi, premalo poznani. Vse, kar hranimo v svojih spominih, bo z nami tudi izumrlo, ako ne bomo posvetili temu več pozornosti sedaj, ka je še čas. Ne pozabimo tudi, da komunisti napenjajo vse svoje sile in ves svoj propagandni aparat, da dobo revolucije zavijejo v meglo laži, potvorb in negotovosti. Nekoč nas ni bilo strah, povedati resnico; in ako smo ostali zrelo seme, nas ne bo strah danes stopati na plan in z objektivno resnico pobijati komunistične laži. Tudi nam ne bo odveč, nekaj žrtvovati za trpeči narod in za to, da bodo bodoči rodovi vedeli, kaj se je v Sloveniji dogajalo med vojno.

Ob tem razmišljanju mi prihaja v spomin dogodek pred 27 leti.

V št. Rupertu na Dolenjskem je bilo. Tik pred praznikom sv. Petra in Pavla se je zbrala druga manjša skupina prostovoljcev iz te doline in v nočni tihoti odšla proti Gorjancem, da se pridruži skupini mladih idealistov v borbi proti sovražnikom slovenskega naroda. Pomembnost dogodka ni v številu prostovoljcev, ki je bilo majhno, pač v dejstvu, da je slovenski človek spoznal vso nevarnost, ki je pretila narodu tako od okupatorja kot od zločinske in zahrbtne OF, in se spontano dvignil ter odšel na okope. Ni bil pravih navodil in pot je vodila v negotovost; toda cilj je bil točno začrtan; v boj za svobodo slovenskega naroda!

Dogodek je pomemben še iz drugega razloga. Ta skupina je bila že druga, ki je iz Mirenske doline odšla v Gorjance, tako da je ta okraj tedaj

najintenzivnejše podprl ilegalni pokret s svojim moštvom. Kdo ve, kako bi se razvijali dogodki, ki so sledili, če bi vsak večji kraj na slovenskem v tisti dobi toliko žrtvoval, kot ravno ta dolina!

Razmere v št. Rupertu koncem 1941. in v začetku 1942. leta so v mnogočem slične ali enake marsikateremu drugemu slovenskemu kraju. Zato si jih na kratko ogledmo.

Občina št. Rupert spada med večje dolenjske občine. Fara z 10 podružnimi cerkvami je bila prav tako obsežna. Okoli št. Ruperta je polno gričkov, posejanih z vinsko trto, v ozadju pa košati gozdovi. Prebivalstvo je bilo globoko verno in narodno zavedno. Le nekaj izvržencev je bilo v kraju; in ti so bili najprej petokolonci, nato pa komunistični krvoloki.

Teren za partizanstvo je bil tu pripraven; zlasti še, ker običajno ni bilo italijanske posadke v samem št. Rupertu. Od vsega začetka prvih partizanskih odredov je ta okraj bil deležen vseh "osvobodilnih pridobitev". Ponoči so partizanski teroristi ropali in morili, čez dan so se pa poskrili po gozdovih. Borbe z okupatorjem niso sprejemali, ker končno to tudi ni bil njih cilj. Le tu in tam so iz daljave s kakim strelom izzivali okupatorske patrulje; ta je reagiral s požigi, ropi in aretacijami. Kar ni gorja storil okupator, so storili komunisti. Ni potrebno posebej poudarjati v kakem strahu in negotovosti so tedaj ljudje živeli.

Že v zgodnjem začetku partizovanja je na tem področju operirala znana **Prelekova četa**. Koliko gorja je storila ta skupina, ne bomo nikdar mogli točno dognati. Vršila je rekvizicije, aretacije, mučenja in likvidacije. Ta četa je aretirala in umorila župnika Franca Nachtigala, kaplana Franca Cvara, posestnika Alojzija Jakoša, Jamnikove, Zavodnikovo družino, Gričarjeve in še nešteto drugih. In kaj je bila njihova krivda? Ostali so zvesti svoji veri in svojemu narodu!

Vstali pa so mladi možje in fantje, ko so videli vse to gorje, vstali in odšli v boj, da prinesejo narodu uteho in upanje na boljšo bodočnost. **Bartolj, Mikec, brata Sladiča, Uhan in Irena** so tistega junija ob sv. Petru vzeli slovo od domačih in šli v negotovost.

V zbiralnem taborišču jih je pričakala patrulja, ki jo je vodil kapetan **Vasiljevič-Iztok** in te nove prostovoljce po dolgem in napornem pohodu skozi partizanske zaščite privedla v taborišče pri št. Joštu. Od tu dalje pa je bila pot posuta z borbami in številnimi žrtvami. Mnogo, večina prostovoljcev iz tistih prvih dni je padla na braniku domovine. Nobena žrtev ni bila zanje prevelika, kajti ideje, ki so jih vodile, so jim bile tako svete, da so bili zanje pripravljeni dati vse, tudi svoja življenja. Tako je tudi bilo.

Naj te skromne vrstice služijo v zahvalo in večni spomin prvim borcem iz Mirenske doline. Onim, ki so padli v slavo, tistim pa, ki so preživeli, in nam vsem pa v opomin, da boj proti komunizmu še ni končan, dokler ne bodo uresničene ideje, za katere so oni prvi padli.

SLOVENSKIM DOMOBRANCEM

Majnik 1945. Na komaj ozelenelih vetrinjskih travnikih ob zidovih si-vega in čistiljivega samostana, tik sinjega Vrbskega jezera odmeva ra-dostna pesem slovenskega domobranca. Na skrajnem robu slovenske zemlje taborijo slovenski bataljoni in vrh njihovih šotorov plapolajo čiste slovenske zastave, ki jih toplo objemajo lahne sape s koroških gora. Mladi slovenski bataljoni, polni mladostne sile in idealizma pričajo svetu, da slovenski narod rdečega suženjstva noče, da ima v sebi še dovolj zdravih in mladih sil do kraja vdanih svojemu narodu, domu in Bogu. Na zgodovinskih koroških tleh se je zbrala tiste dni neporažena slovenska vojska in njena pesem je ob tistih majskih večerih legla nad dolino in se naselila globoko v duše slo-venskih ljudi.

Slovenski vojak, stražar ponosnega slovenskega doma, branilec slo-venskih vasi in življenj, ki ga ni strla revolucija, ki ga ni uničil sovražnik na bojnem polju, je bil prodan za judeževe groše. Slovenski vojak, ki ni poznal umika, ne poraza, slovenski fant, ki se je boril za stoletne ideale svojega naroda in tudi za ideale, ki jih je oznanjal zahodni svet — je bil prodan in poslan v klavnico — rdečega brata. V 20. stoletju, v času največje človeške znanosti in humanosti je moral slovenski narod plačati največjo ceno za svoj zdravi življenjski realizem; zato, ker se je z vso močjo po-stavil po robu največji nevarnosti, ki je grozila uničiti ne samo naš narod, temveč ves civilizirani svet. Slovenski fant ni hotel postati ječar svojega doma, suženj lažnjivih prerokov in ubijalec lastnega naroda. Preveč je cenil ideale in resnico nad kramarstvom in lažjo — zato je moral umreti.

Stražarji gorenjskega kota, dolenskih in štajerskih gričev, junaki Cerkelj, Grahovega, Turjaka, fantje šentjernejski in oni iz št. Jošta so sto-pili s pesmijo in visoko dvignjeno zastavo na kamione, ki so jih peljali v smrt, bataljon za bataljonom, četo za četo. Ni ga bilo med njimi, da se ne bi poslovil od vetrinjske Marije, še predno je podal desnico svojim dra-gim v poslednje slovo.

Nihče izmed nas ne bo nikoli pozabil teh mladih junakov, očrnelih od sonca in prekaljenih v težkih borbah. Kot bi nam iztrgali kos lastnega te-lesa, našo bodočnost in mladost, tako se nam je zdelo, ko smo zvedeli, kaj se je zgodilo. Takrat nam je bila edina uteha Marija in le ona tam v ve-trinjski cerkvi ve, kakšna je bila bolečina naših src, bolečina mater in očetov, deklet, bratov in sester.

Slovenj gradec, Celje, Teharje, Kočevje, Škofja Loka in št. Vid pri-čajo o najstrašnejših zločinih, kar jih slovenska zgodovina do zdaj pozna. Tu niso morili tujci v rjavih in črnih uniformah, temveč oni, ki so imeli

polna usta besed o svobodi in dostojanstvu človeka; tu so morale prodane slovenske duše, tu so morili „slovenski osvoboditelji“.

Brat, prijatelji, znanci iz vaši in sošolci, vi vsi, ki ste komaj začeli s pesmijo po slovenskih gorah in vaseh, vi, ki ste sanjali o rožmarinu in nageljnih, ki vam jih je utrjala draga deklinška roka, vi vsi, ki za vami jočejo vdove in sirote in prazni domovi, vi vsi, ki vas zastonj čakajo ljubeče roke vaših dragih — povejte, izpričajte, kaj je bil vaš greh, kaj vaša velika krivda?

Greh? Zločin? Vaš greh je bil, da niste verovali v rdeči raj človekarobota, niste verovali v svobodo, ko so vam jo ponujali s krvavo dvignjeno levico. Greh — da ste stali na braniku svoje razbičane domovine, na braniku svojih načel, ki se jih niste pustili krojiti po tujih načrtih. Greh — da ste ostali zvesti Bogu in njegovim svečenikom. Greh je bil, da ste hoteli ohraniti narodu samo to, kar mu je bilo sveto že stoletja. Niste bili vojščaki te ali one stranke, ne tega ali onega voditelja, temveč branitelji tihih slovenskih ognjišč in vernosti slovenskega kroga. To je bil torej vaš veliki greh; zato so padli najboljši med nami, zato je bila slovenska zemlja eno samo veliko krvavo telo, eno samo veliko pokopališče.

Bratje, prijatelji, znani in neznani junaki, vsi, ki spite po jamah in grapah slovenskih gozdov — hvala vam za vašo veliko in nesebično daritev. Darovali ste se, da bi drugi živeli, da bi iz vaše krvi pognali novi ideali, ki bodo nadaljevali vašo sveto borbo. Bog bo zahteval zadoščenje Njegovo Maščevanje. Vi pa, čeprav mrtvi stojite kot nekdaj na straži slovenske vasi kot svetilniki ob morskih čerch, svetli svetilniki slovenske bodočnosti. Vaše srce, srce junakov izžareva ogenj upanja in nam daje nove volje, poguma in prepričanja, da bo z naše omadeževane zastave kmalu izbrisan krvavi madež rdeče zvezde, da se bodo celjske zvezde še lepše zasvetile pod svobodnim slovenskim nebom.

Nemci, Italijani in Madžari so si v aprilu leta 1941 razdelili slovensko ozemlje. Takrat komunistom ni bilo do tega, da bi se okupatorjem uprli, temveč so sabotirali vse take akcije in to v sami jugoslovanski vojski, saj sta bila Stalin in Hitler v tesnem prijateljskem objemu. Kot dve hijeni sta si razdelila slovansko Poljsko. Šele z napadom na Sovjetsko zvezo po 22. juniju je bilo našim komunistom ukazano, da ustanovijo v podporo Stalinu odporiško gibanje, ki so ga pri nas zakrili z lepo masko „Osvobodilne Fronte.“ OF je imela od vsega začetka cilj — ne borbo proti okupatorju, temveč borbo za novi socialistični, bolje komunistični družabni red. To je bil prvi in glavni cilj! Ne borba proti okupatorju, temveč borba proti obstoječemu družabnemu redu na Slovenskem in v Jugoslaviji.

V to OF so komunisti lovili vse mogoče: disidente glavnih strank, krščanske socialiste in nezadovoljnce v liberalni stranki. Tam so našli mesto vsi, ki so hoteli uničiti vse „staro“ in prinesiti novo luč z „vzhoda“, vsi, ki so hoteli priti do oblasti in položajev, tudi za ceno krvi, ali prav za ceno krvi. Zdrav del slovenskega naroda je to OF hitro spregledal. Umori, požigi,

nasilstva, ropi so vsem poštenim Slovincem odprli oči. Videl je, da kri, ki so jo začeli prelivati „osvoboditelji“, ni bila okupatorjeva, temveč slovenska, bratova, kri naših najboljših ljudi, ki so ostali zvesti Bogu in svoji zemlji. Padli so: Natlačen in Ehrlich, desetine duhovnikov, študentov in na stotine poštenih kmetov, mož in žena ter celo otrok (Mauserjevi, Malavašičevi, Kozinovi, Lončaričevi in še in še...) po naših nezavarovanih vaseh. Dolga je njih vrsta, v tisoče gré! Dolga je vrsta tistih, za katere so komunisti vedeli, da ne bodo nikoli njihovi.

Nihče danes tako opevanih partizanskih junakov in „herojev“ ni branil slovenske vasi pred požigom okupatorjev, nihče od njih se ni žrtvoval, da bi rešil talce privezane na kole in pripravljene za strel. „Žrtve morajo biti,“ so govorile vaške terenke, žrtve morajo biti, so dokazovali rdeči „junaki“ v gozdovih, ko so klali svoje znanke, vaščane, celo sorodnike kot mesarji živino. Da, še mnogo hujše! Bile so strašne žrtve, a samo slovenske. Grozne so bile noči, ko so cele družine pričakovale kaj se bo spet zgodilo in prizori, ko je sosed pripeljal morilce pred vrata in v hišo k svojemu sosedu, samo zato, ker ni bil „naš“, ker je terenski odbor tako sklenil, ker zločinska OF ni poznala usmiljenja! Grozni so bili sadovi zlagane Osvobodilne Fronte.

Ko ni bilo rešitve in pomoči od nikoder, šele takrat se je slovenski fant uprl. Šele, ko je vsaka vas dala svoj krvavi dar na oltar rdečemu molohu, je prišlo do oboroženega odpora, do vaških straž, ki so bile na žalost res samo „vaške straže“, vse preveč odvisne od krajevnih faktorjev in prilik v dotičnem kraju. Brez vsake povezave med seboj, ponekod tudi preveč odvisne od krajevnih italijanskih poveljnikov. Nepovezava, slaba vojaška organizacija se je jasno pokazala ob razpadu, ko bi se lahko 6 do 7000 vojakov zmagovito postavilo po robu rdeči vojski. Kje je vzrok, da se našim odgovornim „ni dalo“ na teren, je še danes uganka. Seveda je dosti odgovornosti tudi na politični organizaciji, ne samo na vojaški. Prav zato je prišlo do Turjaka in Grčaric, do tragedij, ki so mnogim le odprle oči, da so spregledali, da ni mogoče voditi vojske po željah političnih strank in celo frakcij v njih, temveč, da je treba proti komunistom odločno nastopiti pod enotnim poveljstvom, z ustrežajočim oficirskim zborom in disciplino.

Tako je prišlo koncem septembra 1943 do ustanovitve Slovenskega domobranstva. V koliko je pri organizaciji in ustanovitvi Domobranstva dejansko sodeloval inšpektor domobranstva general Rupnik, bi bilo vsekakor treba pravično prikazati. Kdo je prišel na idejo domobranstva kot tako, kdo je pri Nemcih dosegel priznanje, o tem naj spregovorijo drugi, ki imajo o tem boljše podatke. Prav tako bi bilo nujno spregovoriti o ustanovitvi Primorskih straž in kako je prišlo do ustanovitve Gorenjskega domobranstva. Prav tako, zakaj ni bilo mogoče doseči večjega sodelovanja vseh treh domobranskih enot. Gotovo je bil glavni vzrok, da so se nahajale na „teritoriju treh držav“, Gorenjska je bila priključena Reichu, Primorska je bila del „Italije“, ljubljanska provinca pa samo „italijansko okupirano ozemlje“.

Vendar so Nemci preko Italijanov ustanovili svoje „Jadransko Primorje“ (Adriatisches Küstenland). Prav tako bi bilo treba za bodoče objektivne zgodovinarje spregovoriti o SS generalu Globočniku v Trstu, ki je gotovo igral posebno vlogo.

Narod je pozdravil ustanovitev Slovenskega domobranstva, saj je vedel, da ga le ono more rešiti rdečega nasilja. Dobro se je zavedal, da bodo zavezniki premagali in obračunali z Nemci, vedel je kaj je komunizem in videl je, kakšni so njegovi sadovi. Zato je prijel puško v roko, in izpostavil svoje življenje za obrambo načel, pa tudi za obrambo svojih najdražjih, svojih vasi in vse slovenske domovine. Ni si mogel misliti, da bi „veliki zavezniki“ mogli nasesti komunističnim lažem in propagandi, še manj pa, da bi vrgli legalno vlado, ki je bila v Londonu, in priznali komunistične tolpe kot edino zakonito vojsko na jugoslovanskem ozemlju. Ne, v tako logiko niso verovali in jih nihče o čem takem ne bi mogel prepričati.

Mnogo bi morali še osvetliti in vsak od nas je to dolžan po svojih močeh. Prav tako bi morali pisati o vseh večjih domobranskih akcijah in zmagah, pa tudi o žrtvah in eventualnih porazih, če so se kje zgodili. Domobranstvo je bila prva slovenska vojska v zgodovini našega naroda. Pod čisto slovensko zastavo so korakali v boj, v slovenščini so vadili in v slovenščini so se glasila povelja, slovenske pesmi so bile njih koračnice in slovenski duhovniki njih kurati.

To naj bo samo skromen začetek, uvod v pestro in junaško zgodovino Slovenskega domobranstva. Naloga nas vseh, posebno tistih, ki so bili del njega, pa je, da to zgodovino prikažejo v resnični podobi, v zahvalo njim, ki so tudi kot junaki umirali, ko so padali v množična grobišča, poklani od njih, ki danes spet iščejo svojih „žrtev“ med nami, da bi nam tako zaprli usta, da bi „pozabili“ njihov zločin, zločin, ki v zgodovini slovenskega naroda nima primere.

NOVICE IN GOVORICE

Kmetovati naj gredo: Delavski svet strojne industrije v Nišu, ki zaposluje nekaj nad 7 tisoč uslužbencev je pred nedavnim odpustil okoli 700 delavcev. Odpustitev je bila utemeljena takole: zaradi tehnološkega napredka so nekvalificirani delavci nepotrebni in za tovarno predragi. Ker imajo delavci itak svojo zemljo, naj gredo kmetovat, da ne bodo v breme industriji.

Maršalovo modrovanje. V zadnjem njegovem govoru se je maršal sam pohvalil in izjavil, da je jugoslovanska zunanja politika nadvse uspešna in da doživlja povsod na svetu priznanje. Njegov govor je bil poln napadov

na ZDA zaradi posega v Vietnam. Maršal je dejal, da Vietnamci mnogo trpe zaradi povečane ameriške agresije, katero svetovno ljudstvo vedno glasneje obsoja...]

Svobodna Hrvatska. Sekretar centralnega komiteta komunistične partije Hrvatske Miha Tripalo je pred nedavnim izjavil, da je na Hrvatskem močno razširjeno gibanje, osnova katerega je: svobodna hrvatska država z naslonom na zapad. Pa izjavah Tripalo naj bi to gibanje imelo mogočno oporo v hrvaški emigraciji.

Iz Češkoslovaške: Danes v Češkoslovaški živi dvoje vrst ljudi, in sicer: optimisti in pesimisti. Optimisti menijo, da bo ves češkoslovaški narod prepeljan v Sibirijo, pesimisti pa pravijo, da bodo morali iti peš...

Nek sovjetski oficir v Moskvi sreča prijatelja, ki ga je pozdravil z besedami: „Aljoša, a si se že vrnil iz Češkoslovaške? Si videl kontrarevolucionarje?“ „Da,“ meni oficir, „sem jih videl.“ „Kje pa je najin prijatelj Pjotr?“ vpraša drugi. „On je pa v Sibiriji,“ zavrne oficir. „On namreč kontrarevolucionarjev ni videl!“

Zaradi cerkve izključeni: Iz poročila (KIPA) posnemamo, da je bilo leta 1967 izključenih iz partije 267 članov zveze komunistov Hrvatske, ker so redno zahajali v cerkev. Ta poročila je prinesel hrvaški tednik „Vjestnik“, ki je pozdravil izključitev in poudaril v poročilu, da je že skrajni čas, da med vrste komunistične partije zaveje nov in sveži veter...

Sovjeti se boje: V oktobru 1968 je jugoslovanska televizija v posebnem programu nenehno opominjala jugoslovanske narode na vojno pripravnost za slučaj invazije sil Varšavskega pakta. Maršal iz Kumrovcia pa je za to priložnost z naslednjim geslom apeliral na „ljudstvo“: „Delati hočemo in moramo tako, kot da je pred nami 100 let miru, toda biti moramo pripravljene tako, kot da bi jutri izbruhnila vojna...“ K temu le tale komentar: Vrana vrani nikoli ne izkoplje oči!

Mobilizacijski načrti: „Ljudska oblast“ je začela poučevati narod, kaj se bo zgodilo in kako bo potekala splošna mobilizacija, če nastane potreba. Mobilizacijski načrti so tako izdelani, tako trdijo ljudske oblasti, in v slučaju potrebe bodo storjeni naslednji koraki:

Vse javne zgradbe (radio postaje, pošta, banke itd....) bodo takoj zasedene po policijskih rezervistih iz posameznih krajev.

Vsi rezervisti bodo takoj vpoklicani v vojaško službo.

Delavska milica bo zasedla tovarne in prevzela kontrolo protivzračne obrambe.

Zaščitni jarki in protiletalska zavetišča bodo zgrajena.

Hrana in bencin bosta takoj racionirana.

Vse te priprave in navodila so komunistični oblastniki filmali in preko filma sedaj pripravljajo ljudi na izredne korake za slučaj vojne.

ZD niso obljubile orožja: Iz uradnih jugoslovanskih poročil je razvidno, da ZD niso obljubile Jugoslaviji nikakega orožja. V jeseni 1968 se je pri Titu mudil podsekretar ZD N. Katzenbach, toda iz dobro obveščenih virov sledi, da ta ni Titu obljubil ničesar določenega, čeprav je maršal pričakoval vsestransko vojno pomoč od ZD.

Maršal je grozil: Koncem oktobra 1968 je bilo masovno zborovanje v Leskovcu blizu bolgarske meje. Na tem zborovanju je govoril tudi Tito, ki je v svojem govoru opozoril svoje prijatelje v Moskvi, da bodo doživeli vroč sprejem v slučaju, če se jim porodi želja vmešavati se v Jugoslavijo.

Kaj je svoboda

Ameriška zavarovalnica "The Globe" izdaja za svoje zavarovance mal listič pod imenom "Life Line". Za avgust 1968 je prinesla tudi nekaj misli o svobodi.

KAJ JE SVOBODA?

JE PRAVICA, da smo kjer smo v tem trenutku, brez dovoljenja agenta naše vlade in brez zasledovanja vladnega špijona.

JE PRAVICA, da lahko potujemo od tu kamorkoli hočemo, ne da bi za to morali imeti posebno dovoljenje.

JE PRAVICA, da lahko uredimo svoj dom in vzgajamo svoje otroke po svoji vesti, dokler ne prestopimo zakonov, ki varujejo našo skupnost.

JE PRAVICA, da si sami izberemo svoj poklic.

JE PRAVICA, da si sami izberemo svojo zabavo in oddih, ne da bi nas motila tajna policija.

JE PRAVICA, da si sami izberemo izobrazbo in izberemo vlado po naši osebni svobodi.

JE PRAVICA, da govorimo, kadar želimo, in izrazimo svoje mišljenje brez pridržka, razen, če smo nespodobni.

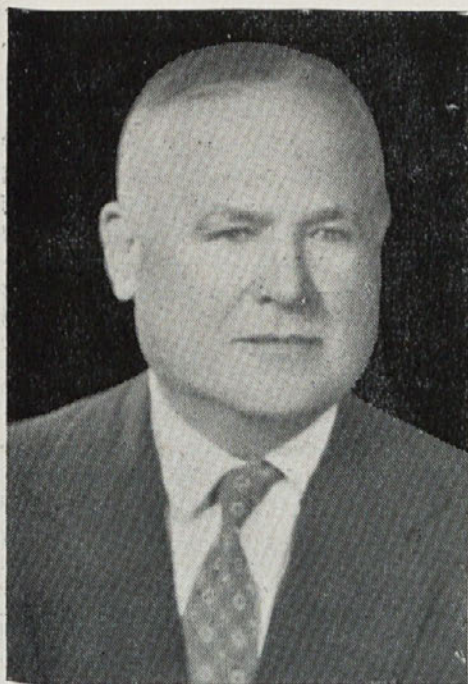
JE PRAVICA do svobodnega in neoviranega tiska.

JE PRAVICA, da lahko po svoje častimo Boga, kjer in kakor mi sami želimo.

MORDA SE VSE TO SLIŠI PREPROSTO IN VSAKDANJE, KER MI AMERIKANCI VSE TE SVOBOŠČINE UŽIVAMO, ODKAR OBSTOJI AMERIKA. TODA SO DRUGE DEŽELE NA SVETU, KJER VSE GORNJE SVOBOŠČINE NISO V VELJAVI; IN ČE HOČEŠ SLAVITI SVOJEGA STVARNIKA, SE MORŠ SKRIVATI V TAJNE KOTE IN PAZITI V STRAHU NA VOHUNA, KI TE BO OVADIL ZA TVOJE IZDAJALSKO DELO. NAŠA PRAVICA DO VSEH SVOBOŠČIN JE SVOBODNA! TO JE AMERIŠKA SVOBODA!

Martin L. Davey, Sr.
prevedel Z. N.

Ludvik Pangos – 70-letnik

Ob prihodu novih slovenskih emigrantov v Argentino leta 1948-49 je bil sprejem od strani starih slovenskih naseljenecv precej hladen. To je bilo razumljivo ker so bili pod vplivom spretnih Titovih agentov, ki so jim komunistično revolucijo prikazali kot osvobodilni pokret.

Naš slavljenec 70-letnik g. Ludvik Pangos pa je kmalu spoznal prevaro in krepko stopil na našo stran. Zato je od svojih sorojakov dobil pikro oznako fašist. Mi pa vemo, da je g. Ludvik kot zavedni slovenski fant zapustil svoj domači kraj in pobegnil ravno pred fašisti. Doumel je domobransko borbo in mi večkrat zapisal v pismih, da so ravno slovenski domobranci po 25 letih prinesli na Primorsko slovenski jezik in slovensko zastavo.

Ludvik Pangos se je rodil 23. februarja 1899 v vasi Gorjansko pri Komnu okraj Sežana. Kot mlad fant je bil poklican k vojakom in se boril na soški fronti. V Argentino se je naselil leta 1938, kjer je bil zaposlen v raznih podjetjih. Redno je prihajal v San Martín k sveti maši, bil velik prijatelj pok. svetnika Karla Škulja in pok. Toneta Potočarja. Med novonaseljenimi rojaki si je poiskal življensko družico gospo Micko. Pred dvema leti je začel po redko prihajati v San Martín radi bolezní, ki ga je priklenila na bolniško postelj. Kljub temu je naš slavljenec vever, vedno prebira Tabor in vse slovenske publikacije.

Mi vsi Vaši prijatelji se Vas vedno, sedaj pa še prav posebej spominjamo, želimo skorajšnjega ozdravljenja in kličemo še na mnoga leta.

Ing. A. M.

Premalo in „preveč“ izobraževanja

Revija „Goriška srečanja“, ki izhaja v Novi Gorici, v št. 9-10 l. 1967 je na strani 19 prinesla sledeči dopis, ki ga ponatiskujemo brez komentarja. — Op. ured.

Bil sem na mladinski konferenci in poslušal zagreti glas mladega diskutanta. Da družba premalo skrbi za družbeno izobraževanje mladih, da jim v tem pogledu skoraj ničesar ne nudi, da razen v šoli (pa še tam... je seveda dvomeče rekel) njihova družbena vzgoja nikjer ni deležna kaj prida pozornosti. Radi bi poslušali predavanja, radi bi sami spraševali, da postanejo razgledani, angažirani... O vsem tem in še o drugih nepotešenih duhovnih potrebah mladih je bilo slišati.

Bil sem tudi na partijskem sestanku novogoriških komunistov in poslušal ogorčen glas člana ZK (ki mu je večina prisotnih vneto pritrjevala), ko se je zgražal nad tem, da on komunist s članarino žrtvuje Partiji, ne da bi od nje kaj dobil v zameno. Sam ni pojasnil, kako si to „zameno“ zamišlja. Pa so se oglasili drugi, kakšen škandal je to, ker jim v zahvalo za tisti prehudi davek članarine ne dajejo vsaj več idejno-političnega družbenega izobraževanja.

Poslušal sem tudi vodilne ljudi iz naših podjetij, kako so nekako takole opravičevali splošno nevednost, neinformiranost, politično zaletavost ali naivnost zaposlenih v tem ali onem kolektivu: „Premalo jih izobražujemo, te naše samoupravljalce. Pomoči od zunaj ni. Mi delamo, imamo proizvodne skrbi, družbeno-ekonomsko izobraževanje delavcev, to pa je organizacijska skrb drugih. Mi smo pripravljeni plačati in pošiljati delavce na tečaje, seminarje, predavanja, ne moremo pa jim znanja tudi sami posredovati.“

Besede obtožujejo druge in očiščujejo sebe, slišiš danes skoraj vsevprek. Obhaja nas mrzlica vsesplošnega kritiziranja razmer okrog nas. Redki pa so tisti, ki se zamislijo tudi nad samim seboj in se pravično ocenijo: „Sam nisem dosti boljši. Najprej se moram sam poboljšati, da bom mogel potem tudi drugim kaj reči...“

Da so naše besede marsikdaj zelo odtrgane od naših resničnih namenov in dejanj, bi lahko podkrepili z mnogimi primeri. Omenimo pa naj le dva, tri s področja izobraževanja.

Novogoriška delavska univerza je ob petdesetletnici oktobrske revolucije organizirala predavanje o takratnih revolucionarnih dogodkih v Rusiji. Predaval je dr. Metod Mikuž, profesor na ljubljanski univerzi. Tema predavanja in ime predavatelja sta Delavsko univerzo upravičeno prepri-

čevala, da bo zadovoljivo število Novogoričanov izkoristilo priložnost, da slišijo predavanje tega znanega zgodovinarja.

Kako preuranjena so taka pričakovanja, se je pokazalo tisti večer, ko se je nakapljal v dvorano vsega komaj dva ducata ljudi. Iz vse veseljne Nove Gorice, ki tolikokrat in na tolikih mestih toži, da je v mestu organiziranih premalo javnih predavanj in drugih izobraževalnih oblik — vsega nekaj posameznikov. Da je absurd še večji, je treba omeniti tudi več kot sto vabil, ki jih je organizator poslal posebej komunistom iz mesta in katerih učinek se je povsem razblinil ob nerazumljivi ravnodušnosti ali otopelosti ali udobnosti povablencev. Ali vsi ti komunisti mislijo, da so tako podkovani in razgledani, da je zanje vsako predavanje odveč? — Grenke izkušnje nas vsak dan prepričujejo ravno o nasprotnem. Rast duhovnega bogastva ljudi, tudi komunistov, ne gre dovolj hitro v korak z večanjem njihovega materialnega blagostanja. To zaostajanje pa ni v prid ne človeku ne socializmu.

K predavanju sta prišla tudi dva srednješolska profesorja zgodovine, kar je razumljivo in spričo pičlosti števila prisotnih celo pohvalno. Manj razumljivo pa se nam zdi, kako da na predavanje ni prišel nihče od dijakov, zlasti iz višjih letnikov srednjih šol, ki imajo v programu zgodovine in sociologije tudi poglavja, ki so bila zajeta v predavanje. Prišli naj bi vsaj mladi, tako da iz Ljubljane došlega predavatelja ne bi bilo treba spravljati v zadrego in ogorčenje hkrati, ko je odklonil, da bi predaval tako skromnemu avditoriju. Je bila to napaka in organizacijska neiznajdljivost Delavske univerze ali pa tudi vodstev šol in obeh predavateljev, ki niso bili obveščeni oziroma niso čutili potrebe, da izrečejo spodbudno besedo, nasvet ali celo priporočilo dijakom, da se predavanja udeležijo?

Tega primera ne bi poudarjali, če bi bil le nečastna izjema. Žal pa izkušnje Delavske univerze in drugih organizatorjev javnih predavanj govore o mnogih primerih polenobljene ravnodušnosti in cenenega samozadovoljstva človeka s samim seboj, s svojim znanjem, s svojo kulturo...

Delavska univerza se v takih razmerah danes ne čudi več, če se na marsikateri njen kvaliteten in prepotraben seminar o raznih ekonomskih in družbenih problemih, ki se tičejo gospodarjenja in samoupravljanja v podjetjih, prijavi le manjši del delovnih organizacij v občini. In nič nenavadnega že ni več, če od prijavljenih ljundi, za katere podjetja celo plačajo stroške seminarja, v resnici obiskuje seminar komaj polovico ali celo tretjina vpisanih. V teh primerih torej ne gre samo za kratkovidnost posameznikov, temveč tudi za nesodgovornost podjetij samih, ki s prijavo svojih ljudi in poravnanjem stroškov zanje menijo, da so do kraja opravili svojo dolžnost skrbeti za dopolnilno izobraževanje zaposlenih.

Tudi resignirana ugotovitev enega od sodelavcev odbora Rdečega križa v Novi Gorici, ki jo je izrekel na nedavnem sestanku RS, spada v sklep teh nerazveseljivih dejstev: menil je, da je dokaj jalovo početje organizirati za meščane javna predavanja o medicinskih, higienskih, vzgojnih in mentalno

higienskih vprašanjih, ker bi bilo po obisku sodeč večini Novogoričanov treba prisoditi o teh vprašanjih ali izredno visoko kulturno raven ali pa hudo brezbržnost...

Ne da bi tokrat gornjim pojavom iskali globljih vzrokov, pa smo danes nedvomno često priče nesmislu, ko nam je ob naši tolikokrat ome-njeni premajhni izobraženosti, razgledanosti in kulturnosti na voljo hkrati — „preveč“ izobraževanja.

mat

V SPOMIN

❖ Jože Valentin Majcé

Nedavno se je spomnil "Tabor" Jožeta V. Majceta, ko je praznoval 70-letnico življenja, sedaj pa že žalujemo za njim, ker ga nam je smrt iztrgala iz naše srede.

Jože Valentin Majcé je bil po dovršeni ljubljanski klasični gimnaziji med prvo svetovno vojno v Avstriji mobiliziran in po dovršenem tečaju za rezervne častnike leta 1916 poslan na gališko bojišče. V bojih je bil od Rusov ujet in tako je prišel v rusko vojno ujetništvo, kjer ga je zatekla boljševiška-komunistična revolucija. Ker je bilo v ujetništvu z njim mnogo Poljakov, se je Majcé pridružil Poljakom in z njimi vstopil v poljsko revolucionarno legijo pod poveljstvom maršala **Jožeta Pilsudskega**. Vojake nepoljske narodnosti je poljsko vojaško vodstvo vrnilo čez čas Avstriji in tako je prišel Majcé k svojemu polku (17. infant. polk) v **Judenburg** na Zgornjem štajerskem. Od tu je odšel na italijansko bojišče že proti koncu vojne, potem po razpadu je prišel v Ljubljano, od tu je pa takoj odšel na Slovensko severno mejo pri **Ptuju**, kjer je vstopil v sklop slovenske vojske pod poveljstvom generala **Rudolfa Maistra**. Tu je ostal do ureditve severne slovenske meje v novi državi Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Po končanih bojih in odpustu iz vojaške službe se je Majcé odločil študirati gozdarstvo in je zato odšel na visoko šolo v Prago na Češkem. Na Češkem se je začel zanimati za češko kulturo in umetnost ter politične posle. Proučeval je češki politični ustroj, spoznal češke politične, gospodarske in umetniške osebnosti ter se popolnoma uživel v češko narodno živ-

ljenje, politične borbe v novi češkoslovaški državi. Tako je Majcé po nekaj letih na Češkem že nudil vtis kot rojenega Čeha. Na Češkem si je tudi izbral svojo življenjsko družico gospo Lidijo. Toda državne politične razmere so Majceta privedle, da se ni mogel v vsem posvetiti študiju gozdarstva. Bil je poklican na Veleposlaništvo kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Pragi za pomožnega tiskovnega atašeja. Na tem položaju je s svojim odličnim nastopom in poznanjem razmer utrdil in še poglobil zveze in odnose obeh bratskih novo nastalih držav republike Češkoslovaške in kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Z imenovanjem Majceta za tiskovnega šefa pri Osrednji vladi v Beogradu je zapustil ljubljeno Prago in se preselil v Beograd. Tudi tu je v vsakem pogledu pokazal svoje organizacijske talente in uredil novi urad v splošno zadovoljstvo. Toda v Beogradu se Majcé ni dobro počutil ter je uporabil ponujeno mu priliko, ko se je začel ustanavljati Tiskovni urad v Ljubljani. Dobil je to službo in se preselil v svoje rojstno mesto, kjer je z novo energijo uredil urad in ga v novih razmerah privedel na organizacijsko in tehnično raven.

Poleg svoje službe se je udeleževal v Ljubljani v raznih kulturnih, socialnih in vojaških organizacijah. Posebno zanimanje in veselje je pokazal v organizaciji bivših bojevnikov iz prve svetovne vojne, ki ji je načeloval major Martin Colarič s tajnikom biv. vojnim kuratom Francetom Bonačem in mnogimi drugimi bivšimi vojaki brez razlike politične pripadnosti ali stranke. Svetovno znani so bili tabori te organizacije na Brezjah pa tudi po drugih krajih Slovenije. Nepregledne množice so se zbirale, da počaste padle vojake ter organizirajo spomenike junakom po slovenskih krajih. Z ostalimi bojevniki je bil Majcé duša tega gibanja ter njegovi predlogi in nasveti so navadno obveljali. V organizaciji, kateri je po smrti majorja Colariča predsedoval general Rudolf Maister, je imel Majcé vedno odborniško mesto. Prav posebno se je udeleževal v obeh glasilih organizacije "Bojevniki" in "Oj Doberdob" s članki, pregledi in razpravami.

Po ukinitvi državne ustave in izpremambi imena v Jugoslavijo je Majcé vršil posle na Banski upravi v Ljubljani kot šef Tiskovnega urada v splošno zadovoljstvo.

Za svoje delo in organizacijo je prejel Majcé od jugoslovanske vlade odlikovanje Belega Orla in Jugoslovanske Krone, poljska vlada ga je odlikovala z redom Poljskega Leva, pri Maistrovih borbah je prejel posebno priznanje za delo na slovenski severni meji.

Bližali so se usodni časi. Vsa Evropa je bila v nekakem vretju, iz katerega se hoče vsak čas vžgati vojna vihra. V Marseillu je bil 1934 ustreljen jugoslovanski kralj Aleksander, ko je prišel na obisk v Francijo, vodstvo države je prevzelo kraljevo namestništvo s princem Pavlom Karadjorjevičem na čelu. V Nemčiji je prevzel vlado nacionalno-socialistični vodja Adolf Hitler, ki je hotel ne le Evropo ampak ves svet urediti po svojih zamislih, ki jih je napisal v knjigi „Mein Kampf“. Z napadom na Poljsko je Hitler sprožil novo vojno, ki se je brzo razširila. Na vrsto je prišla tudi

Jugoslavija. Nemški bombniki so aprila 1941 rušili Beograd, prodirajoča nemška vojska je v 14 dneh zavzela vse jugoslovansko ozemlje, jugoslovanska vlada se je umaknila v tujino. Kot jugoslovanskega rezervnega častnika so Nemci Majceta pri Sarajevu v Bosni ujeli in odpeljali v Nemčijo, od koder so ga kmalu izpustili in se je vrnil v Ljubljano. V Ljubljani so ga Italijani, ki so si skupnq z Nemci razdelili Slovenijo, ponovno aretirali in odpeljali v vojno ujetništvo v Gornarj pri Vidmu. Ko so Italijani nekaj častnikov kasneje izpustili, je bil med njimi tudi Majcé, ki je prišel v Ljubljano in nastopil službo pri Tiskovnem uradu Ljubljanske pokrajine.

Italija je 8. septembra 1943 brezpogojno kapitulirala in nemške čete so zasedle tudi Ljubljansko pokrajino in vse Tržaško ozemlje — Jadransko Primorje. Za predsednika Ljubljanske pokrajine, ki so jo Nemci glede na Mussolinija obdržali po italijanskem vzorcu, so Nemci imenovali generala Leona Rupnika. Namesto italijanskih strokovnjakov so prišli Nemci. Majcé je ostal nadalje pri Tiskovnem uradu. Začele so se ustanavljati proti komunističnim tolpom Domobranske edinice, katerih poveljnik je bil podpolkovnik Franc Krenner. Tudi za Slovensko Primorje so se organizirale proti komunistični Osvobodilni fronti slovenske obrambne organizacije, ki jim je poveljeval pelkovnik Anton Kokalj. Prijavil se je za Primorsko je pripadalo zvanje majorja. Polkovnik Kokalj mu je tudi Majcé, ki mu poveril v Postojni organizacijo edinice in policijske čete. S tem je Majcé med slovenskimi fanti pridobil zaupanje ljudstva. Kar čez noč so bili odpravljani sledovi dvajsetletne italijanske okupacije. Veliko delo, ki ga je storil na tem mestu, bo Majceta še posebno za vedno proslavilo in mu dalo pečat resničnega slovenskega narodnega in socialnega dobrotnika in pomočnika.

Nova nesreča za slovenski narod je došla s sklepom teheranske in jaltske konference zaveznikov, ki so tudi Jugoslavijo prepustili komunistom. Iz Slovenije so se umaknili vsi protikomunistični borci pred komunistično strahovlado in nasiljem. Tako so tudi Primorski domobranci zapustili slovensko zemljo in dobili zavetišče v raznih taboriščih. Majceta je usoda zanesla v razna taborišča, nekaj časa tudi v Rim, nato pa v Servigliano in Senegalijo, kjer je Majcé izdajal prvi begunski stenski časopis. Po sklenjenem podpisu miru z Italijo, so Angleži begunce odpeljali v Nemčijo, kolikor jih že ni medtem odšlo v Argentino in druge ameriške dežele. Po nekaj mesecih življenja v Nemčiji, se je tudi Majcé odločil za Argentino, kamor je dospel avgusta 1949.

Toda Majcé tudi v Argentini ni držal križem rok. Takoj je prijel za najnižja dela, ki so se mu nudila, in sicer v novo ustanovljeni tovarni *Tintorería Morón*. Način dela, posebne razmere in delavni napor so ga precej potrli, tudi duševno je vidno trpel, toda obupal ni. Delal je, kolikor je bilo v danih razmerah in pri šibkosti svojega telesa mogoče. Mnogo je moral v tovarni pretrpeti zapostavljanj, preziranj in natolcevanj celo od lastnih rojakov. Vztrajal je več kot devet let. Vodstvo ni moglo dočakati, da bi

dopolnil vsaj deset službenih let in dosegel s tem po tedanjih zakonitih do-
ločilih skromno pokojnino. Govorilo se je, da so to netaktnost zakrivili celo
naši slovenski begunci. Bil je odpuščen in je nekaj let živel v Buenos-
aireškem predmestju Ramos Mejía, nato je bil sprejet v Mednarodno be-
gunsko zavetišče v mestu Martínez v Buenosaireški provinci, kjer je po
enotedenski bolezni v bolnišnici v mestu San Isidro dne 7. januarja t. l.
spravljen z Bogom umrl. Pokopali so ga naslednji dan na pokopališče v
Boulogne sur Mer v buenosaireški provinci.

Majcé se je kulturno in narodno tudi v Argentini pridno udeleževal.
Ko je duh. svetnik Karel Škulj v San Martinu, prov. Bs. Aires, začel
z bojevniškim podvigom in ustanovitvijo bojevniških knjižic, revije „Slo-
venska Beseda“ in „Domobranskega Vestnika“ je bil tudi Majcé eden iz-
med prvih sodelavcev, razširjevalcev in agitatorjev navedenih izdanj. Nje-
gov pisateljski psevdonim „Valentin Jančigaj“ je zbujal splošno pozornost.
Udeleževal se je vseh sestankov in prireditev, ki jih je prirejala tukajšnja
slovenska skupnost. Pri predavanjih je s svojo izkušnostjo posegel v raz-
prave in načrte. Bil je tudi pristaš akcije za doseg slovenske države ter
je v Don Boscovem zavodu v Ramos Mejía prisostvoval predavanjem in
sestankom tega gibanja. S svojo odločno besedo je znal pokazati pota in
cilje za narodno bodočnost in procvit. V Argentini je imel Majcé dobre
zveze s Srbi in Hrvati. Mnogi izmed tukaj živčih Hrvatov so bili njegovi
sošolci, mnogi pa tudi sodelavci v bivši Jugoslaviji. V njih družbi se je
Majcé razživel in pokazal vedno veliko smisla za njih narodne in politične
probleme in težnje. Pri takih razgovorih pa ni nikdar pozabil na naše
slovenske zahteve, ki jih je razlagal vedno v duhu medsebojnih odkritih in
pravičnih odnošajev.

Ko se je začela akcija za lastno slovensko zavetišče, je z vso prirojeno
vnemo pohvalil veliko zamisel in takoj pristopil tudi kot član k zavetišču.
Vedno je upal, da bo tudi on deležen dobrin te ustanove in nikdar ni pozabil
pri obiskih razgovora o napredku in težavah zavetišča. Toda prej je
umrl, umrl je kot prvi izmed zavetiških članov.

V skromnih potezah smo nanizali življenjsko pot našega prijatelja in
sorojaka, ki se ni nikdar sramoval svoje slovenske narodnosti med tujimi
narodi, ki večkrat Slovencem niso bili naklonjeni. S tehtnimi razlogi in pre-
pričevalnimi dokazi je vedno odločno in jasno razpravljaj zlasti o narodnih
slovenskih vprašanjih ter tako pripomogel do medsebojnega razumeva-
nja. Do nasprotnikov je kazal vedno dobro voljo in imel odprto srce, kar
ga je vodilo k zbliževanju za skupno narodno delo.

Pred nami stoji v veličju nezavrženega življenja, v duhu iskrenih pri-
ateljstev medsebojnih vezi in večnega tovarštva, ki ga tudi smrt ne uniči!

Dragi Jože! Počivaj v Bogu in miru v tuji zemlji, ki Ti je postala
druga domovina, ter zri v družbi s svojimi mrtvimi tovariši na nas še
živeče, da bomo deležni Tvoje priprošnje za blagor in uresničitev Tvojih
in naših velikih idealov, za katere si živel, se boril in trpel!

R. W.

SPOMIN IN OPOMIN

V merilu svetovne zgodovine in zgodovine narodov ni dolgo časa, odkar smo s težkim srcem zapustili domače kraje. Prepričani smo bili, da druge izbire ni bilo. Velika politika takrat kot danes ni gledala na pravične zahteve, želje, napore in trpljenje malih narodov. Vse se je hitro in v naprej zbarantalo. Veliko ljudi je moralo zapustiti dom ob zgodovinski prelomnici, ob koncu druge svetovne vojne.

Nekateri so dorasli in dozoreli po tistih časih. Dozoreli so, ko je bila revolucija in okupacija mimo. Sledovi o vsem pa so bili še vedno živi in kruti. Nasilje, hinavščina, prevara in preganjanje se je režalo iz vseh kotov in koncev. Posamezniki in majhne skupine so bežale z željo, da najdejo v tujini svoj prostor pod svobodnim soncem.

Deset ali dvajset let ni ravno predolga doba, toda v vrvežu in gneči velikega sveta, ob vsakdanjem delu in hitenju nam je marsikaj zbledelo. Novi dogodki se vrstijo z izredno dinamiko, mnogi nas prehitijo, osupnejo. Vendar se še najdejo mirni trenutki, ko se vsaj za hip vrnemo v mislih v preteklost, domov. Po vseh teh romanjih se vračamo s polno malho moralne opore, trdne volje in odločnosti. Vse to nam je dobrodošlo, ko jo uberemo ponovno v korak s sedanjostjo.

Mnogo naših ljudi je zapustilo domovino ob koncu druge svetovne vojne. Več jih je ostalo; križev pot preseljevanja je bil že tako neizmeren. Doma je ostalo veliko mater in žena pobitih in umorjenih. Ostali so najmlajši, mladoletni otroci, bratje in sestre slovenskih mučencev. Vrnili so se mladoletni prodane, a ne premagane vojske. V svojih prsih so nosili veliko trpljenje pobitih bratov. Nadaljevali so pošteno svojo pot, prisiljeni molčati o vsem, kar so sami videli in doživeli.

Njim so namenjene te kratke vrstice. Vsem, ki so bili trdni in polni opore vsakemu, ko sta srce in duša hrepeneli po pravici in svobodi. Njih osebne žrtve in trpljenje je bilo nepopisno, zato pa tudi tako odločen in nespremenljiv ne nasilniku in samozvanemu rdečemu "osvoboditelju" domovine. Takrat sem slišal domobransko pesem. Lepo besedilo pesmi je imelo še globji pomen.

Slovenske matere in žene niso vpile po krvi in maščevanju. Veliko trpljenje, izgube najdražjih pa ni imelo poti nazaj, v njih srcih ni bilo najmanjšega strahu pred komunističnimi oblastniki. Njih molk in jedrat ne bo vedno živa obtožba proti krivcem naše narodne nesreče. Novi rod dorasča, v mnogih domovih še veje duh prave svobode, proste volje in zdrave postave. Ves ta razvoj dobiva svojo pravo in končno obliko ob zadržanju in zgledu teh junakinj.

Čas je primeren, da ponovimo sami odločen in nespremenljiv ne. Ne, v prvi vrsti vsem, ki so hinavsko govorili o veliki borbi proti okupatorju, pa vendar peklensko uničili vse, kar ni hotelo imeti oprava ne z okupatorjem ne s komunizmom.

Velja pa tudi ne vsakemu, kdor razdvaja, čeprav na zunaj hvali in

poveljuje umrle in pobite. Spoznajmo, da v naših vrstah ne sme biti mesta za hinavstvo in dvoličnost. V tujini ni prostora za umazano politiko med Slovenci. Nehajmo pisati o izdajalcih včeraj, danes pa vabiti slovensko srenjo na proslavo in molitev za vse žrtve. Enkrat za vselej naj velja, samo vse poštenje! Vsako opravičevanje pri Angležih med vojno in po vojni je ob pravični domobranski stvari samo v posmeh dogodkom v domovini.

F. B.

Pustni torek 1945 v Žužemberku

Bataljon je bil nastanjen v Žužemberku. Ker smo pričakovali morebitni zračni napad, smo takoj zjutraj dobili ukaz, da se pomaknemo v smeri Dobrnič. Komaj so zadnji dobro prišli iz Žužemberka, že smo začuli brnenje letal v smeri Kočevskega roga. Nekaj minut zatem že padajo bombe in regljajo strojnice. Napad je bil kratek. K sreči nihče ni bil ranjen in tudi mrtev ne. Ko so letala odletela, smo se zopet umaknili nazaj v Žužemberk.

Proti mraku je naša 16. četa dobila nalog, da gre zamenjat četo na drugo stran Krke v Stransko vas, katero so partizani vsako noč napadali in izzivali z Gradenske gore.

Ko je bilo zasedeno naselje, smo se nekateri podali v hiše k počitku. Nismo še dobro zadremali, nas že vrže kvišku močno streljanje in vpitje na juriš. Zagrabimo vsak svoje orožje in streljamo skozi okna na napadalce. Napadali se od vseh strani. Zadnje hiše iz vasi so bile že v posesti partizanov.

Prvi naval se ni hotel poleči. Partizani so nabijali z vsem razpoložljivim orožjem proti nam, mi pa proti njim.

Začuli smo vpitje partizanskih ranjencev. Ponehalo je obstreljevanje. Partizani so izkoristili priliko in odvlekli ranjence. Polagoma so navlekli težko orožje ob poti, kjer so imeli varno zavetje. Nagrmadili so mitraljeze, protitankovske puške in veliko municije.

Po Gradenski gori so imeli razpostavljene minometalce, pri Malih Laščah havbico. Ker pa je bilo precej daleč, so bile granate prekratke in naših položajev niso dosegle.

Kmalu po polnoči so partizani s fosfornimi zažigalnimi naboji zažgali nekaj poslopij. Tako je nam bila obramba otežkočena. Medtem je bil zadet naš mitraljezec v glavo. Nadomestil ga je pomočnik, ki je bil pozneje tudi ranjen. To je bil za obrambo zelo važen položaj. Da je smola še večja, se je pokvaril še mitraljez. Tako se je ranjenec z mitraljezom potegnil nazaj. V neki hiši smo potem mitraljez na hitro popravili v zakritju odeje, pod katero smo svetili z baterijo. Ko smo mitraljez popravili, je šel drugi nazaj na mitraljezko mesto, kjer je preje bil.

Ker sem bil ordonanc, me je poveljnik Božo Berlot poslal preko razbitega mostu čez Krko na drugo stran v Žužemberk. Pridno so me spremljale granate iz partizanskih havbic, ki so nedaleč od mostu zamolklo pa-

dale v vodo. Tako sem se po nevarnih železnih traverzah pomikal preko Krke v Žužemberk do minometalskih položajev, kateri so se nahajali v Zafari. Tam sem obrazložil poveljniku minometalcev, kje se nahajamo, kje so naši položaji, kjer preje zaradi varnosti niso mogli nabijati partizane, ker smo bili preblizu skupaj. Moglo bi se zgoditi, da bi nabijali po nas.

Ko se je začelo daniti, so se partizani umaknili. Ko se je popolnoma zdanilo, je bil zopet mir. Napad je trajal s presledki vso noč. Kar oddahnili smo se zjutraj, ko smo videli, da naše izgube niso tako hude. Dva mrtva in pet ranjenih.

Napadala je cela divizija, katera je bila zelo dobro oborožena z močnim oddelkom minometalcev in udarnim bataljonom, ki je bil oborožen samo z brzostrelkami. Ko so streljali s protitankovskimi puškami v okno, je kar celo okno izbilo.

Dopoldan smo še opazili visoko nad nami partizansko patruljo. Odprli smo ogenj nanjo, pa nam ni odgovorila. Dobili nismo nobenih ranjencev ne mrtvih, ker so vse sproti odvlekli. Opazili pa smo velike sledove krvi, kar je bilo znak, da so imeli velike izgube.

Čez dan smo imeli popoln mir. Še bolj smo si utrjevali položaje za morebitni nočni napad, ki pa ni prišel. Bile so samo male praske. Patrulje so obstreljevale naše položaje in se umikale. Čez nekaj dni so se pa zopet zbrali in napad se je ponovil v istem obsegu kot prvič. Vso noč je ropotalo in nabijalo. Ko pa se je zdanilo, so jo potegnili, kot prvič, v hosto.

IZ DRUŠTEV

Redni občni zbor krajevnega DSPB Tabor Cleveland se je vršil 7. decembra 1968 v Slovenskem domu na Holmes Ave. Ker je bilo vreme skrajno neugodno, udeležba ni bila ravno najboljša. Vendar se je občni zbor kljub temu mogel vršiti.

Zborovanje je pričel predsednik krajevnega odbora g. Ivan Hočevar s kratko molitvijo in pozdravom. Po poročilu nadzornega odbora so bile vse knjige najdene v lepem redu. Navzočim je bilo prebrano zgoščeno poročilo o uspehih, pa tudi težavah v preteklem letu. Uspehi so bili lepi, saj je društvo pripravilo ali sodelovalo pri več prireditvah, prav tako je zbralo lepo vsoto za invalidski sklad Zveze. Članstvo je izkazalo najlepšo zahvalo celotnemu odboru z navdušenim ploskanjem.

Sledila so volitve novega odbora. Videlo se je, da se večina članov boji prevzeti odborniška mesta, na drugi strani pa se je videlo tudi veliko navdušenje za organizacijo kot tako. Po kratkem razgovoru je bil izvoljen novi odbor: Ivan Hočevar, predsednik, Jože Arko, podpredsednik, Filip Oreh; tajnik-blagajnik, Jože Žnidaršič in še štirje odborniki: gg. Lojze Jarem, Matevž Hočevar, Polde Omahen in Tone Sterle.

Po kratkem razgovoru o delu, ki nas čaka za prihodnje leto smo zborovanje zaključili, članom novega odbora pa želeli mnogo uspeha.

Tem potom se novo izvoljeni odbor najlepše zahvaljuje za zaupnico in prosi vse člane in prijatelje organizacije za polno in odkrito sodelovanje.

Cleveland, 20. decembra 1968

Filip Oreh, tajnik

Darovi za Invalidski sklad ZDSPB TABOR

Darovano od 19. julija do 10.
decembra 1968:

Sušteršič Marjan	10.—
Burjes Lojze	5.—
Fujs Franc	5.—
Dovjak Jože	5.—
N. N., Cleveland	5.—
Dolarin Milan	2.50
Bančne obresti	36.51
Od knjig	6.—
Dobnikar Marija	1.50
Suhadolnik Janez	7.—
Miklavčič Jože	5.—
Lobe Berta	5.—
Omahen Ignac	5.—
Varšek Janez	5.—
Slapnik Jim	5.—
DSPB-TABOR Milwaukee, od spominske proslave Gr- čaric in Turjaka	600.—
Rev. Gaber Franc	5.—
Dr. Lukež Franc	14.—
Štefančičeva mama	3.—
Suhadolnik Janez	5.—
Ob priliki jesenske druž. prireditve darovali., Clev.	
Lobe Berta	5.—
Glavan Mirko	10.—
Varšek Janez	10.—
Kolman Ludvik, Waukegan	10.—
Lunder Ivana	10.—
Jerič Maks	5.—
Dr. Kovačič Joseph (US Army)	6.50
Jare Jože	2.—
N. N., Cleveland	10.—
DSPB-TABOR Cleveland, od jesenske prireditve ...	700.—
Dr. Zupan J., Columbus ..	3.—

DSPB - TABOR Windsor, Ontario, od jesenske pri- reditve	50.—
Jaklič Janez	5.—
Gazvoda Jože	2.—
Petrič Lojze	5.—
Suhadolnik Jože	1.50
Vombergar Mirko	1.50
Zevnik Frank	1.50
Dejak Franc	5.—
Žele Franc	2.50
Skupaj USA dolarjev ...	1581.01

DSPB-TABOR Hamilton, člani

DSPB-TABOR Montreal, člani:	40.—
Rupnik Ivan	10.—
Starič Lojze	10.—
Koritnik Dolfe	10.—
Koritnik Tone	10.—
Štibernik Tone	5.—
Poljanec Jože	10.—
Horvat Franc	5.—
Rabzelj Ivan	5.—
Kukovica Jože	10.—

DSPB - TABOR Toronto, od banketa	200.—
Šircelj R.	5.—
Kramar J.	4.—
Bavdek A.	1.50

DSPBT-TABOR Windsor, od prodanih knjig	20.—
Dr. šinkovec Ivan	5.—
Ložar Drago	2.—
Grebenec Franc	6.—
Zakrajšek, Toronto	5.—
Šalehar A.	5.—
Dr. Pepevnak F.	5.—
Skupaj v Kanadskih dol. :	373.50
Cleveland, 10. decembra 1968.	

V S E B I N A

La primera revolución comunista	49
Po njihovih delih jih spoznajmo! (Fr. Gr.)	50
Turjak (Ludvik Kolman)	56
Socialistična stvarnost (P. B.)	59
Spomin (Hinko Zupančič)	61
Pogled v preteklost (-e -m)	63
Slovenskim domobrancem (M. J.)	65
Novice in govornice	68
Kaj je svoboda	70
Naši možje	71
Iz rdečega raja	72
V spomin	74
Spomin in opomin (J. Z.)	78
Pustni torek (F. B.)	79
Iz društev	80

Correo Argentino Sucursal Villa Madero (Bs. As.	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 8133
	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 2619